

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií

Katedra mediálních studií

Jan Jiříčka

Svobodný novinář Franta Kocourek

Diplomová práce

Praha 2011

Autor práce: **Jan Jiříčka**

Vedoucí práce: **PhDr. Jakub Končelík, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2011**

Bibliografický záznam

JIRIČKA, Jan. *Svobodný novinář Franta Kocourek*. Praha, 2011. 81 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jakub Končelík, Ph.D.

Abstrakt

Diplomová práce „Svobodný novinář Franta Kocourek“ se věnuje osobnosti významného československého novináře 20. století Franty Kocourka. Zaměřuje se především na jeho působení v tištěných médiích – prestižních prvorepublikových titulech týdeníku Přítomnost a deníku Lidové noviny, dále na jím vedeném, nepříliš úspěšném, týdeníku Groš a deníku Slovenský hlas. Kocourek se soustředil především na reportáže, byl však žánrově i tematicky velmi univerzální. Vedle pronikavých reportáží o stoupajícím vlivu nacismu v Německu psal například i sondy o deklasovaných vrstvách společnosti či odborné filmové studie nebo eseje. Tato práce popisuje Kocourka jako všestrannou osobnost, která se kromě práce v médiích zabývala i literaturou, filmem či veřejným vystupováním. Prostor je věnován i Kocourkově působení v rozhlasu, kde se na přelomu 30. a 40. let vypracoval mezi nejuznávanější československé reportéry a provázel občany Československa během posledního období první republiky, během krátké etapy druhé republiky i za německé okupace. Diplomová práce přibližuje Kocourka nejen jako špičkového a mimořádně vzdělaného a zcestovalého novináře, ale i jako statečného člověka, který československou veřejnost povzbuzoval prostřednictvím rozhlasu, článků a přednášek a který kvůli svým odvážným postojům zemřel v nacistickém koncentračním táboře.

Abstract

This diploma thesis „Freelance journalist Franta Kocourek“ deals with the life and career of Franta Kocourek, the important Czechoslovak journalist in the 20. century. Diploma focuses especially on his working in the press media – prestigious periodicals of the First

Czechoslovak Republic weekly magazine Přítomnost and daily newspaper Lidové noviny, not too much successful weekly magazine Groš, leded by himself, and daily newspaper Slovenský hlas. Kocourek especially had concentrated on reportages, but he was also very universal in styles and issues. He had been writing profound reportages about growing influence of nacism besides surveys about people living at the edge of society, expert studies about the cinemotagraphy or essayes. This diploma describes Kocourek as a omnifarious personality, who had been occupying by literature, movies or public lectures except his working in media. There is also mentioned his working in the radio, where he had been improving among the best reporters at the turn of the 1930s and the 1940s, who had been going along with the Czechoslovak people during last period of the First Czechoslovak Republic, short time of the Second Czechoslovak Republic and the nazi ocupation. Diploma puts near Kocourek not only as a top, well-educated and much-travelled journalist, but also as a brave men, who had been supporting the Czechoslovak citizens through his radio reports, articles and public lectures, and who had been killed by nazists because of his courageus attitudes.

Klíčová slova

Franta Kocourek, František Kocourek, novinář, tisk, Přítomnost, první republika, druhá republika, Protektorát Čechy a Morava, nacismus

Keywords

Franta Kocourek, František Kocourek, journalist, press, Přítomnost, The First Czechoslovak Republic, The Second Czechoslovak Republic, The Protectorate of Bohemia and Moravia, nazism

Rozsah práce

Práce má 152 833 znaků

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl veškeré použité prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Dávám svolení k tomu, aby tato diplomová práce byla využita pro studijní a vědecké účely.

V Praze dne 13. 5. 2011

Jan Jiříčka

Poděkování

Děkuji za pomoc vedoucímu této práce PhDr. Jakubu Končelíkovi, Ph.D., a také panu Dušanu Tomáškovvi za nasměrování při přípravě práce.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:
Jiříčka Jan

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2007/2008

E-mail diplomantky/diplomanta:
jirickajan@seznam.cz

Studijní obor/typ studia:
Mediální studia

Předpokládaný název práce v češtině:
Svobodný novinář Franta Kocourek

Předpokládaný název práce v angličtině:

Free(lance) journalist Franta Kocourek (pozn.: pokusit se v názvu obsáhnout dvojsmyslnost – na volné noze a zároveň oddaný myšlence svobody; místo „svobodný“ možno též použít „nezávislý“)

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012):

LS 2011

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Životopis významného českého novináře a spisovatele Franty Kocourka, osobnosti, která navzdory kvalitám a rozsahu své žurnalistické činnosti i statečnosti, není zcela doceněna a probádána.

Jediná práce, která k tomuto tématu vyšla, je diplomová práce Dušana Tomáška z roku 1971, nazvaná František Kocourek: rozhlasový reportér a publicista.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Práce by měla především detailně přiblížit žurnalistickou činnost a život novináře a spisovatele Franty Kocourka. Na pozadí jeho osobnosti by měla zachytit proměny v domácí politice, společnosti i žurnalistice a také vývoj mezinárodní situace.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1) Úvod

– Vymezení práce, popis její struktury a cílů.

2) Dobové reálie

2.1 Stručný politický vývoj v době Kocourkova života (1901 – 1941)

- Poslední léta Rakousko-Uherska, 1. světová válka, vznik Československa, první republika, Mnichov, druhá republika, protektorát a 2. světová válka.

2.2 Stručný vývoj české žurnalistiky v době Kocourkova života

- Proměna novinářského prostředí vznikem Československa, situace a ideová pluralita za první republiky, změny za druhé republiky a protektorátu.

3) Novinářská a spisovatelská kariéra

3.1 Novinářem v době první republiky

- Novinářské začátky, práce na volné noze, média, s nimiž spolupracoval.

3.2 Novinářem v době druhé republiky a protektorátu

- Ztížená práce v nesvobodných poměrech, zákaz činnosti.

3.3 Pracovní činnost

- Mediální žánry, témata, styl, vývoj tvorby a její vliv, pracovní rytmus, vytíženost.

3.4 Spisovatelem

- Představení Kocourkovy romanopisecké práce a posouzení jejich kvalit a významu.

4) Život

4.1 Rodinné zázemí, vzdělání

- Narození, rodina, studium doma i v zahraničí.

4.2 Osobní život

- Rodinný stav, děti, zájmy.

4.3 Osobní angažovanost

- Přesah jeho profese, mimopracovní aktivity, statečnost, přednášková činnost v době protektorátu.

4.4 Závěr života

- Zatčení, pobyt v koncentračním táboru, smrt.

5) Závěr

- Shrnutí práce, zhodnocení činnosti a osobnosti Franty Kocourka.

Vymezení podkladového materiálu (např. tituly a období, za které budou analyzovány):

Časopis Přítomnost, jako klíčová platforma Kocourkovy žurnalistické činnosti, a další zhruba tři desítky médií, pro které pracoval. Kocourkovy knihy.

Sledované období: 20. a 30. léta 20. století, začátek 40. let.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Rozbor článků, rozhlasových reportáží a knih Franty Kocourka.

Studium v archivech a matrikách, telefonáty, e-mailová korespondence, osobní návštěvy.

Získané informace využít dle cíle a struktury práce.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Beránková, M. – Křivánková, A. – Ruttkay, F.: Dějiny československé žurnalistiky. 3. díl. Český a slovenský tisk v letech 1918-1944. Praha: Novinář, 1988.

Skripta, jež se věnují vývoji československého novinářství od vzniku samostatného Československa téměř do konce 2. světové války; zdroj uceleného přehledu československé žurnalistiky ve sledovaném období.

Čábelová, L: Radiojournal – rozhlasové vysílání v Čechách a na Moravě v letech 1923-1939. Praha: Karolinum 2003.

Monografie se věnuje první etapě domácího rozhlasu a její časový záběr se částečně překrývá s obdobím, kdy Franta Kocourek v Českém rozhlase vysílal své reportáže.

Končelík, J. – Köpplová, B. – Kryšpínová, J.: Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmar: stenografické zápisy Antonína Fingera z protektorátních tiskových porad 1939-1941. Karolinum, Praha 2003.

Stenografické záznamy z pravidelných tiskových konferencí, které pořádal Wolfgang Wolfram von Wolmar, pracovník Úřadu říšského protektora; zdroj dokumentující dohled nad českým tiskem v době protektorátu.

Kosatík, Pavel: Ferdinand Peroutka: život v novinách (1895-1938). Praha, Paseka 2003.
První díl monografie věnované přednímu českému novináři a publicistovi Ferdinandu Peroutkovi; zdroj osobních vzpomínek na práci Franty Kocourka v časopise Přítomnost.

Na paměť Franty Kocourka: Soukromý tisk pro účastníky večera Franty Kocourka 29. 5. 1946.
Praha: s.n. 1946.

Vzpomínky přátel a kolegů Franty Kocourka po konci 2. světové válce; zdroj osobních vzpomínek a svědectví.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Za posledních pět let nebyla obhájena žádná práce k tomuto tématu.

Datum / Podpis studenta/ky

2. června 2010

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na UK FSV vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

OBSAH

1. ÚVOD.....	12
1.1. Téma a cíl práce.....	12
1.2. Dosavadní zpracování.....	13
1.3. Studijní prameny.....	14
1.4. Struktura práce.....	15
2. RODINNÉ ZÁZEMÍ A VZDĚLÁNÍ.....	17
3. KOCOUREK V TISKU – PROLOG.....	21
4. PUBLIKOVÁNÍ V PŘÍTOMNOSTI.....	25
4.1. Revue Přítomnost.....	25
4.2. Kocourkovo působení v Přítomnosti.....	27
4.3. Politická tematika.....	29
4.4. Kulturní tematika.....	33
4.5. Školská a vzdělávací tematika.....	35
4.6. Sociální tematika.....	36
4.7. Ostatní tematika.....	37
4.8. Kocourkův konec v Přítomnosti.....	41
5. PUBLIKOVÁNÍ V LIDOVÝCH NOVINÁCH.....	42
5.1. Deník Lidové noviny.....	42
5.2. Kocourkovo působení v Lidových novinách.....	42

6. PUBLIKOVÁNÍ V GROŠI.....	45
6.1. Týdeník Groš.....	45
6.2. Kocourkovo působení v Groši.....	46
7. PUBLIKOVÁNÍ VE SLOVENSKÉM HLASU.....	49
7.1. Deník Slovenský hlas.....	49
7.2. Kocourkovo působení ve Slovenském hlasu.....	49
8. DALŠÍ KOCOURKOVA ČINNOST.....	54
8.1. Literární dílo.....	54
8.2. Film.....	57
8.3. Veřejné vystupování.....	58
9. ROZHLASOVÁ ČINNOST DO PODZIMU 1938.....	61
10. OBDOBÍ PO MNICHOVU A KONEC ŽIVOTA.....	66
10.1. Za druhé republiky.....	66
10.2. V době nacistické okupace.....	68
10.3. Konec života.....	72
11. ZÁVĚR.....	75
12. SUMMARY.....	77
13. POUŽITÁ LITERATURA.....	79

1. ÚVOD

1.1 Téma a cíl práce

Primárním úkolem novináře je zprostředkovávat (v rámci zpravodajství) a vykládat (v rámci publicistiky) veřejnosti dění kolem sebe. Žurnalista by měl stát spíše v pozadí, být pečlivým pozorovatelem a nestrhávat pozornost na sebe. Velmi kvalitním novinářem tak může být – a často také je – pro širší veřejnost téměř „bezejmenný“ člověk. Přesto je však užitečné význačné osobnosti domácí žurnalistiky, které každodenní mediální produkci převyšují, znát. Jedním takovým novinářem je Franta Kocourek.

Není to zcela neznámá postava československé žurnalistiky a veřejného života. Kocourek však zároveň zůstává v rámci středoškolské výuky většinou zcela opomenutý a i v kontextu vysokoškolských studií žurnalistiky je mu věnovaná spíše jen symbolická pozornost v souvislosti s jeho odvážnou rozhlasovou reportáží z přehlídky nacistické branné moci na pražském Václavském náměstí v březnu 1939. Byl přitom jedním z prvních československých žurnalistů, kdo upozornil na skutečnou hrozbu německého sociálního nacionalismu a kdo v průběhu 30. let důsledně mapoval jeho rostoucí vliv. Posléze jej jeho občanská angažovanost a statečné postoje v době druhé republiky i Protektorátu Čechy a Morava dovedli až do nacistického žaláře a koncentračního tábora v Osvětimi, kde uprostřed 2. světové války zemřel. Vnímat Kocourka jen jako protifašistického bojovníka, by byl však značně zkreslující pohled. Politika byla jen jednou z řady oblastí, kterým se věnoval. Velmi cenné i z hlediska sociologie, historiografie všedního dne či studia subkultur jsou jeho články o velkoměstském životním stylu či deklasovaných vrstvách společnosti. Měl v sobě zřejmě až nutkavou potřebu se dělit o své zážitky, postřehy a názory a využíval k tomu nejen rozhlas a tisk, ale také film, přednášky, divadelní hry či beletrii. Zároveň patřil k nejvzdělanějším a nejvíce zcestovalým novinářům své doby.

Tato diplomová práce si klade za cíl přiblížit všestrannou osobnost novináře Franty Kocourka a představit především jeho působení v tištěných médiích. Kocourkovy texty, některé staré až osmdesát pět let, přibližují tehdejší myšlení a způsob života. Některé z nich jsou neoddělitelné

od doby svého vzniku, jiné však mají výrazně nadčasovou platnost a jsou aktuální i dnes. Následující stránky mají ukázat i Kocourkovu životní dráhu, kterou protnul obě světové války, vznik samostatného Československa, převážně poklidná a prosperující éra první republiky, její následná demontáž v podobě krátké epizody druhé republiky i těžká léta německá okupace, během které se reportér v rámci svých možností snažil dodávat obyvatelům Protektorátu odvahy a naděje.

Oproti původnímu konceptu, uvedenému v tezi této práce, jsem se z části odchýlil. Rozhodl jsem se zaměřit především na Kocourkovu práci v tištěných médiích, protože jeho rozhlasová činnost už byla předmětem zájmu starší diplomové práce. Také jsem se zcela nedržel předpokládané struktury, protože při detailnějším seznámení s osobností Franty Kocourka se ukázalo jako vhodnější strukturu práce trochu upravit. V souladu s tezí jsem se ale snažil představit Kocourka jako člověka mnoha zájmů a oborů a zároveň na pozadí jeho osobnosti alespoň nastínit politický a společenský vývoj tehdejší československé společnosti.

1.2. Dosavadní zpracování

Osobností tohoto novináře se v minulosti již zabýval Dušan Tomášek v diplomové práci *Nezávislý novinář Franta Kocourek*. Práce je velmi podnětná a zajímavá, především díky tomu, že její autor měl přístup k deníku, který si Kocourek od mládí vedl, i jeho diářům. Množství unikátních informací také získal z osobních rozhovorů s Kocourkovou matkou Květenou, bratrem Rostislavem, manželkou Vilmou i kolegy z rozhlasu F. K. Zemanem, Miloslavem Dismanem či Josefem Cincibusem (nikdo z nich už dnes nežije). Tomášková práce se však zaměřuje primárně na Kocourkovo působení v rozhlase, navíc je v některých aspektech tendenční a poplatná době (vyšla v roce 1971) – autor například zveličuje Kocourkovo levicové smýšlení.

Kocourkovo působení v tištěných médiích zatím zůstalo téměř bez povšimnutí a hlubší reflexe. Tomášek sice tuto část Kocourkovy novinářské činnosti zcela neopomíjí (například jeho práce obsahuje řadu podrobných pasáží o týdeníku *Groš*), ale v kontextu jeho práce má spíše okrajový charakter.

1.3. Studijní prameny

Jak bylo zmíněno, Kocourkovo působení v tisku je v literatuře téměř nezpracováno. Vycházel jsem především z primárních zdrojů – Kocourkových článků v týdenících *Přítomnost* a *Groš* a denících *Lidové noviny* a *Slovenský hlas*, kde buď byl přímo zaměstnán, nebo kde jeho působení mělo trvalejší charakter. Časopisu *Groš*, v kontextu Kocourkovy novinářské práce velmi důležitého titulu, se ale v knihovnách dochovalo jen několika kusů prvního ročníku. Kocourek během své více než dvacet let trvající publikační činnosti¹ velmi nepravidelně přispíval do dalších více než tří desítek periodik a nebylo v mých silách je všechny projít. Přečetl jsem téměř celé Kocourkovo literární dílo.

Spíše okrajově se Kocourkovo jméno objevuje v memoárových publikacích osobností z nakladatelství, v nichž vycházela *Přítomnost* a *Lidové noviny*. Jedná se o tituly *Knihy a osudy* Julia Firta a *Národní 9* od Jaroslava Pilze. Obě nicméně přinášejí řadu zajímavých detailů. Pinz například přibližuje příčinu Kocourkova nuceného odchodu z *Lidových novin*, Firt podhaluje zákulisí *Přítomnosti*. Ještě méně zmiňuje Kocourka jeho dlouholetý spolupracovník Ferdinand Peroutka v souboru svých písemností nazvaných *Deníky, dopisy, vzpomínky*. Kocourkův deník a diáře, ze kterých hojně citoval Dušan Tomášek, se mi bohužel nepodařilo dohledat.

Užitečným, byť spíše okrajovým zdrojem byla *obecní kronika Bečvár* ve středních Čechách, kde jsem s pomocí pracovnice místního obecního úřadu, našel pasáž, v které se popisuje zatčení Franty Kocourka kolínským gestapem během přednášky v místní sokolovně v červnu 1941. Kocourkovy dopisy a motáky z vězení a koncentračního tábora zprostředkovala útlá publikace *Na paměť Franty Kocourka*, kterou vydali českoslovenští novináři jako vzpomínku na svého kolegu několik měsíců po skončení druhé světové války.

Podstatně více je v literatuře popsána Kocourkova činnost v rozhlasu. Bezkonkurenčně nepřekonatelným zdrojem informací ke Kocourkově kariéře v rozhlase a jeho životu je

---

¹Pokud tedy jako její začátek stanovíme již konec první světové války a první léta samostatného Československa, kdy jako středoškolský student začal přispívat do několika periodik.

zmiňovaná diplomová práce Dušana Tomáška. K přiblížení Kocourkovy práce za mikrofonem jsem využil i řady dalších publikací. Jedná se například o souhrnnou publikaci o historii rozhlasového vysílání v českých zemích *Od mikrofonu k posluchačům*, kterou napsal autorský kolektiv pod vedením Evy Ješutové, dále starší práce většinou vydané většinou v 60. letech minulého století, jako jsou například *Kapitoly z dějin Československého rozhlasu, díl druhý a šestý* (editorem obou dílů byl Mansvet Fuksík) *Vývoj rozhlasové publicistiky* od Vladimíra Kovářík nebo kniha *Voláme všechny* od Vladimíra Ježka. Často se v nich však informace opakují – především zmiňují Kocourkovy zásluhy na ustavení politického komentáře v rozhlasovém vysílání, jeho podíl na klíčovém pořadu Radiožurnálu v roce 1938, Okénku, a jeho památný rozhlasový projev z Václavského náměstí v březnu 1939. Zdrojem osobních vzpomínek na Frantu Kocourka a informací ze zákulisí jsou texty jeho tehdejších kolegů Miloslava Dismana (ve zmiňované publikaci *Kapitoly z dějin Československého rozhlasu, díl šestý*) a F. K. Zemana (v článku *Z počátku rozhlasového komentáře*, který vyšel v časopise *Rozhlasová práce* v roce 1964).

K získání povědomí o době, kdy Kocourek působil v médiích, a historických souvislostech mi posloužila zejména trojdílná, mimořádně podnětná kniha Zdeňka Kárníka *České země v éře první republiky*, která období let 1918 až 1938 popisuje velmi plasticky. Dále jsem čerpal z neméně užitečné publikace *Druhá republika* autorů Jana Gebharta a Jana Kuklíka. K období nacistické okupace jsem využil zajímavou knihu *Protektorát a osud českého odboje* od Vojtěcha Mastného. Rámcovou představu o médiích a novinářské profesi za první a druhé republiky i v době nacistické okupace jsem získal z publikace *Dějiny českých médií 20. století* od Jakuba Končelíka, Pavla Večeří a Petra Orsága. Kocourkův podíl na řadě filmů zmiňuje kniha *Český hraný film II (1930-1945)* od kolektivu autorů.

1.4. Struktura práce

Rozhodl jsem se práci strukturovat co nejvíce tak, abych postupoval pokud možno chronologicky a zároveň Kocourkovu činnost rozdělil do logických celků. Kocourkův osobní život dělím do dvou kapitol. První z nich, věnovaná rodinnému prostředí a vzdělání, předchází jeho novinářské činnosti, aby bylo zřejmé, v jakých podmínkách Kocourek vyrůstal

a dospíval, jaké měl vzdělání a jak se utvářelo jeho názorové a hodnotové zázemí. Další kapitola představuje prolog ke Kocourkově kariéře novináře v tištěných médiích. Vzhledem k rozsahu a významu spolupráce i kvůli renomé listu představuje nejobsáhlejší i nejpodrobnější kapitolu oddíl mapující Kocourkovo působení v revue Přítomnost (1924-1935). Tato kapitola je členěna na dílčí okruhy podle tematického zaměření Kocourkových článků. Samostatné oddíly jsou pak věnované další Kocourkově významné novinářské práci v tištěných médiích. Jedná se o působení v deníku Lidové noviny (1931-1932), týdeníku Groš (1935-1937) a deníku Slovenský hlas (1938). Zvláštní oddíl věnuje rozhlasu, který je sice podrobně zpracován ve starší literatuře, ale jedná se o natolik důležitou součást Kocourkovy žurnalistické tvorby, že v této práci nemůže zůstat opomenuta. Další Kocourkovy nenovinářské aktivity (film, literatura, veřejná činnost) jsou začleněny do jedné společné kapitoly. Text uzavírá oddíl mapující Kocourkův život i novinářskou činnost po září 1938, tedy v komplikovaném období československé historie – za druhé republiky a v Protektorátu Čechy a Morava. Tato kapitola končí Kocourkovou smrtí v koncentračním táboře.

2. RODINNÉ ZÁZEMÍ, VZDĚLÁNÍ

Franta Kocourek se narodil 14. září 1901 v Praze. Vyrůstal ve značně angažovaném, národně uvědomělém a vzdělaném prostředí, které jej odmala formovalo a mělo na něj trvalý vliv. Otec František (1874-1947) byl středoškolský učitel češtiny, němčiny a řečnictví; působil například jako jednatel knihovního odboru Svazu osvětového v Praze. Matka Květena se intenzivně věnovala recitátorství. Oba se od konce 19. století do začátku 20. let 20. století účastnili mnoha ochotnických kulturních a vzdělávacích programů, které pořádali nejen v Praze, ale i v dalších městech v české části Rakouska-Uherska.² Kocourkovi se také znali s rodinou Tomáše Garrigue Masaryka. Kocourkův otec učil Jana Masaryka na střední škole a s pozdějším prezidentem si dopisoval.³

V rodině se hrálo loutkové divadlo, recitovalo a zpívalo. Rodiče Frantu a jeho tři mladší sourozence vedli také k zájmu o český jazyk, literaturu a národní historii.⁴ Kocourkovi dokonce vydávali rodinný časopis nazvaný Měsíčník, do kterého přispívali všichni členové rodiny. Franta měl podle vzpomínek bratra Rostislava na starosti grafickou úpravu a obálku⁵. Kocourkovi všechny své děti také zapojili do své osvětové činnosti. „Otec nás do přednášek přímo honil. Franta dělal dětské besídky v budově Techniky na Karlově náměstí, sám bez pořadatele, vyprávěl pohádky pro čtyři sta dětí, pořádal večery s ochotníky, organizoval o prázdninách Dětské kolonie... Neměli jsme soboty ani neděle, chodili jsme po přednáškách, do žižkovských kolonií, jezdili mimo Prahu...“ vzpomínal na dětství Rostislav Kocourek.⁶ Frantu Kocourka však neovlivňovalo pouze velmi čínorodé a pestré rodinné prostředí (možná i trochu tlak a usměrňování), sám měl k provozování veřejné a kulturní činnosti talent a předpoklady. Například už na základní škole napsal divadelní hru, která se dočkala i knižního vydání (podrobněji v kapitole o Kocourkově literární tvorbě).

---

² Například v Třeboni, Žamberku, Slaném, Lounech, Německém Brodě, Ústí nad Labem, Luhačovicích, Kralupech, Kyjově. Pořadatelé akcí byly většinou místní spolky. Častým tématem byli významní čeští literáti – například Bezruč, Neruda, Hálek, Machar či Mácha.

³ Tomášek, Dušan. *František Kocourek: rozhlasový reportér a publicista*. Praha: Fakulta sociálních věd a publicistiky, 1971. s. 167

⁴ Tomášek, 1971, s. 7

⁵ Tomášek, 1971, s. 9

⁶ tamtéž

Na střední škole patřil ke studentům, kteří dávali najevo svůj negativní vztah k habsburské monarchii. Ze středoškolských let Kocourek v Přítomnosti zmiňuje své „protirakušáctví a odpor k oficírům a militarismu“ i „plivání na mocnářův obraz ve jménu Jirásky i jiných svatých“. Původ těchto postojů lze opět vystopovat především v rodině. U Kocourků se doma pěstoval český duch a smýšlení rodičů bylo protirakouské.⁷ Na podzim 1918 po vzniku Československa Kocourek působil v Studentských legiích, které hlídaly kasárna, ale jak budoucí novinář později přiznal, zároveň také rozkrádaly vojenský materiál a bytelné boty s oblečení⁸, kterého bylo po válce nedostatek. Mladý středoškolák se také angažoval při formování studentské samosprávy, která chtěla zlepšit poměry na školách, zvýšit práva studentů a omezit byrokratismus. Uvádí, že byl jedním z vůdčích obroditelů a organizátorů.⁹ Svaz československého středoškolského studentstva sice vznikl, podle Kocourka však své ideály nenaplnil a porevoluční nadšení studentů rychle vyprchalo.¹⁰

Po maturitě na reálném gymnáziu ve Slovenské ulici v Praze na Vinohradech¹¹ v roce 1920 Kocourek pokračoval ve studiu na hudebně pedagogickém oddělení Státní konzervatoře v Praze, kde se věnoval sborovému zpěvu. Zdejší studium dokončil v roce 1922.¹² Poté pokračoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V disertační práci z roku 1925 se věnoval francouzskému a německému sociálnímu davovému dramatu. Její část vyšla v časopise Nová doba. V červnu 1926 složil rigorózní zkoušku z dějin moderní literatury a slovanské filologie a získal titul doktor filozofie. Posléze začal studovat v zahraničí. Nejprve ve Francii. Rok strávil v diplomatické sekci pařížské École Libre des science politiques et sociales na Sorbonně. Další školní rok působil na univerzitě v Aix-en-Provence. Ve školním roce 1929/1930 pokračoval na univerzitě v Berlíně ve studiu francouzštiny, němčiny a

---

⁷ Kocourek, Franta. Historie jedné samosprávy. *Přítomnost*. 22. 10. 1925, roč. 2, č. 41, s. 10

⁸ „...stále převažovala představa, že to krademe Rakousku a nikoliv naší republice.“ (Kocourek, Franta. Historie jedné samosprávy II. *Přítomnost*. 29. 10. 1925, roč. 2, č. 42, s. 3)

⁹ Kocourek, Franta. Historie jedné samosprávy. *Přítomnost*. 22. 10. 1925, roč. 2, č. 41, s. 10

¹⁰ Kocourek, Franta. Konec jedné samosprávy. *Přítomnost*. 12. 11. 1925, roč. 2, č. 44, s. 8-11

¹¹ Svou střední školu zmiňuje například v textu o studentské samosprávě (Kocourek, Franta. Historie jedné samosprávy. *Přítomnost*. 22. 10. 1925, roč. 2, č. 41, s. 10

¹² Kocourek to zmiňuje jako doklad své kompetentnosti vyjadřovat se k poměrům ve vysokomýtském gymnáziu (Kocourek, Franta. Rozhovor s ředitelem vysokomýtského gymnázia. *Groš*. 5. 10. 1936, roč. 1, č. 41, s. 4)

srovnávací literaturu se zaměřením na drama. Léta 1927 a 1928 strávil na vojně v Praze nedaleko od domova. V roce 1930 se znovu vrátil na univerzitu do Berlína (Tomášek, 1971, s. 12-15). Během více než dvaceti let ve školních učebnách a seminářích tak získal mimořádně kvalitní vzdělání a patřil k mimořádně sečtělým novinářům. Jak Kocourek několikrát zmiňoval ve svých článcích, především během vysokoškolských studií podnikl řadu cest po západní Evropě, Blízkém východu a severní Africe (pobýval například v Marseille, Istanbulu, Alexandrii, Alžiru, Maroku či Neapoli).

V mládí u Kocourka převládalo levicové smýšlení – inklinoval k socialismu a komunismu. Uváděl, že se jednalo o kolektivní porevoluční reakci celé jeho generace. Levá politická orientace podle něj byla pro jeho vrstevníky samozřejmá a davová. Stejně jako mnozí další studenti se začal zabývat situací dělníků¹³, kteří se pro Kocourkovu generaci stali „novými hrdiny společnosti“ a protiváhou k „papírovému intelektualismu“. Spolu s dalšími studenty byl pod ideovým vlivem profesora Zdeňka Nejedlého, ale postupně k němu začal mít značné výhrady.¹⁴ Věnoval se osvětové činnosti mezi dělníky v Praze i na venkově. Angažoval se v komunistickém kulturním hnutí Proletkultu.¹⁵ Dva měsíce v rámci Proletkultu vzdělával v Lounech necelé čtyři desítky dělníků, převážně kovodělníků v lounských vozovkách. Učil je například řečnictví a četl s nimi světovou literaturu. V Semilech přednášel v pobožce místního Proletkultu metodický návod, jak se učit. Z tehdejší doby je znát jeho okouzlení z bezprostředních a spontánních dělníků.¹⁶ Kritizoval však komunistické elity a stranický tisk za jejich odtržení od reality dělníků a teoretizování.¹⁷ Komunisté se podle něj bojí kritiky.

---

¹³ Kocourek popisuje, že dělník se stal pro studenta „jeho kolegou, soudruhem, spolupracovníkem, kamarádem, stal se také jeho vzorem, ideálem i modlou“. Do dělnického světa však prý podle Kocourka proniklo jen malé procento studentů, zbytek zůstal u teoretizování. (Kocourek, Franta. O klepetářovské generaci. *Přítomnost*. 6. 5. 1931, roč. 8, č. 18, s. 11)

¹⁴ Kocourek, Franta. O klepetářovské generaci V. *Přítomnost*. 6. 5. 1931, roč. 8, č. 18, s. 11-13

¹⁵ O své zkušenosti psal své první články pro *Přítomnost* v roce 1924.

¹⁶ „Jak pravdivě musí člověk mluvit, stojí-li před těmito tvářemi, před těmito očima, vidím-li, jak jejich ruce často hrozivě zničené s mozoly a ranami snaží se zachytit pokud možno každé mé slůvko! Když nikde jinde, tedy před vámi musí být každý opravdovým a mužným, anonymní soudruzi a soudružky!“ (Kocourek, Franta. Proletkult u nás. *Přítomnost*. 3. 4. 1924, roč. 1, č. 12, s. 12)

¹⁷ „Nejsem organisovaným komunistou, proto mohu psát volnou rukou a s neohrazeným pohledem.“ (Kocourek, Franta. Proletkult u nás III. *Přítomnost*. 17. 4. 1924, roč. 1, č. 14, s. 10)

O osobním životě Franty Kocourka toho není příliš známo. Ve svých textech se ke svým osobním vztahům nevyjadřoval. Pouze v jednom z textů o životě ve francouzské Provence píše o sympatiích k jedné mladé Francouzce. V jiném textu pouze přiblížil, jaký typ žen upřednostňuje.¹⁸ Tomášek uvádí, že Kocourkovo první manželství skončilo neúspěšně, od léta 1935 žili manželé každý zvlášť a posléze došlo k rozvodu.¹⁹ Podruhé se Kocourek oženil s taktéž rozvedenou Vilmou Svitákovou po více než dvouleté známosti v době zářijové mobilizace, týden před mnichovskou dohodou 23. září 1938.²⁰

Franta Kocourek užíval hovorový ekvivalent svého křestního jména zřejmě z několika důvodů. Jednak mu tak říkali doma a byl zvyklý se touto verzí svého jména představovat a nechat titulovat již od mládí. František mu prý přišlo příliš zdobné a málo mužné. Na začátku novinářské dráhy mohlo jít i o odlišení od svého stejnojmenného jména otce, který také publikoval své texty v některých periodikách.²¹ U prvního textu pro *Přítomnost* je podepsán jako Franta Kocourek ml., u dalšího článku už jen jako Franta Kocourek.

---

¹⁸ „Kdybych se měl rozhodnout mezi dívkou, která se vyzná například v literatuře a umění, a dívkou, která přiznává obtíže, pokud jde o cizí jména a chápání literárních záhad, ale za to porozumí všemu, co jí jasně řeknu, a jasně, svou vlastní řečí se o tom vyjádří, dám přednost té druhé.“ (Kocourek, Franta. *Dopis. Přítomnost*. 7. 6. 1928, č. 22, roč. 5, s. 15)

¹⁹ Tomášek, 1971, s. 34

²⁰ Tomášek, 1971, s. 58

²¹ Přispíval například do Pražského ilustrovaného kurýra (Tomášek, 1971, s. 7)

3. KOCOUREK V TISKU – PROLOG

Kocourek začal přispívat do novin a časopisů ve velmi mladém věku. První kulturní články tvořil už během studia na gymnáziu. Podle dodatků k Ottovu slovníku při působení na konzervatoři v letech 1921 a 1922 spoluredigoval s otcem měsíčník Dělnické divadlo.²² Od roku 1919 psal fejetony s cestopisnou tematikou, které publikoval v Národním osvobození, Lidových novinách a Právu lidu, zaměřoval se také na literární, divadelní, filmové a sociologické články pro revue a časopisy Apollon²³, Gentleman, Europe Central či Nová svoboda.²⁴ Patřil k první generaci autorů Studentského časopisu.²⁵ Celkem přispíval během své novinářské kariéry průběžně a většinou spíše nepravidelně do více než tří desítek periodik. Jednalo se například o Pestrý týden, České slovo, Telegraf, Pražský ilustrovaný zpravodaj²⁶, Cesta, Čin, Tribuna, Elán, Literární noviny, Naše zprávy, Pramen, Rozpravy Aventina, Večerník Práva lidu, Topičův sborník nebo Žijeme²⁷.

Převážnou část své žurnalistické kariéry působil jako novinář na volné noze. Zaměstnanecký poměr měl jen v Lidových novinách, Groši a Slovenském hlasu. Jednalo se však o zaměstnání poměrně krátkého trvání. Nejdelší angažmá – přes rok a půl – měl v týdeníku Groš, který založil a vedl. Nikdy nebyl zaměstnán ani v Českém rozhlasu. V tisku používal řadu pseudonymů (například Artur Marek, Dr. Hartl, Emil Černý, Dr. Franko). V kratších textech užíval jen zkratky a šifry (například Fak, F. K., F. K. ml., K., fk.).²⁸

---

²²Časopis byl ústředním orgánem Svazu dělnických divadelních ochotníků (Kocourek, Franta. O klepetářovské generaci VI. *Přítomnost*. 13. 5. 1931, roč. 8, č. 19, s. 8)

²³Kocourek časopis Apollon spoluredigoval s Janem Klepetářem (Kocourek, Franta. O klepetářovské generaci. *Přítomnost*. 1. 4. 1931, roč. 8, č. 13, s. 15)

²⁴Kolektiv autorů. *Ottův slovník naučný, díl 3., sv. I*. Praha: J. Otto, 1930-1943. s.

²⁵Fuksík, Mansvet (ed.). *Kapitoly z dějin Čs. rozhlasu, sv. 2*. Praha: Studijní oddělení Československého rozhlasu 1964. s. 118

²⁶Kolektiv autorů. *Ottův slovník naučný, díl 3., sv. I*. Praha: J. Otto 1930-1943. s.

²⁷Kolektiv autorů. *Lexikon české literatury, díl třetí*. Praha: Academia 1985. s. 759

²⁸tamtéž

Kocourek sice byl tematicky i žánrově velmi všestranný novinář, jeho zřejmě nejpřirozenějším způsobem vyjádření však byla reportáž. Sám se považoval primárně za reportéra. Tedy člověka, kterého podle něj nejlépe s trochou nadsázky vystihuje obálka na Kischově knize „Zuřivý reportér“: jednu nohu v autě, druhou na lodi, jednou rukou píše, druhou telefonuje, u uší amplion, u očí dalekohled. Za důležité vlastnosti reportéra považoval rychlost, přesnost, pozornost, houževnatost, vynalézavost a obratnost. „Nesmí se bát ničeho, kromě jedné věci: promeškat příležitost, čili přijít později než konkurenti.“ Reportáž vnímal jako literární metodu. Kritizoval spisovatele za to, že jejich náměty jsou často odtržené od běžné reality často a přitom neznají život kolem sebe, „syrovou skutečnost“. „Projít padesáti činžáky žižkovskými od sklepa po půdu, interviewovat sto lidí nejrůznějších povah, povolání, vzezření²⁹... to je při veškeré všednosti a únavnosti hodnota pro literaturu daleko větší, než různé slohové finessy...“ Spisovatel by podle něj měl být vnitřně reportérem, „musí mít reportéřské oči, reportéřské uši a reportéřské péro“.³⁰ V reportážích používal zpravidla krátké věty, posouval tak děj rychle dopředu a text díky tomu nabýval na čtivosti.

Jak si představuje jednu z úloh novináře, zmínil v jednom z textů o studentských sebevraždách ve Vysokém Mýtě, publikovaných v *Groši*.³¹ „Nemáme právo váhat a vzdávat se úlohy žalobců a soudců,“ psal Kocourek. Novinář podle něj nemá s lidmi polemizovat, ale spíše se od nich získat informaci, poznamenal si v jedné z reportáží pro *Slovenský hlas*.³² Když je podle něj taktické své pravé mínění v zájmu získání dalších informací zamlčet, měl by to novinář udělat. Kocourek opakovaně ve svých textech zmiňoval, že se tímto postupem řídil. Rozhovory s lidmi, popis prostředí a událostí si zapisoval do bloků, kde kromě psaného textu, zkratk, těsnopisu zaznamenával i obrázky. Na reportáže s sebou bral i fotoaparát. Z jedné reportáže se obvykle vracel s několika popsányými bloky.³³

---

²⁹ Sám Kocourek například v prvním roce spolupráce s *Přítomností* zjišťoval politické názory cestujících a řidičů tramvají. Článek začínal zřejmě Peroutkovým úvodem, že se „autor vydal sledovati cesty politického mínění mezi prostý lid, což mu schvalujeme“. (Kocourek, Franta. *Kronika života politického. Přítomnost*. 31. 5. 1924, roč. 1, č. 22, s. 12)

³⁰ Kocourek, Franta. *Reportér a jeho literatura. Přítomnost*. 12. 9. 1929, roč. 6, č. 36, s. 7

³¹ Kocourek, Franta. *Studentské sebevraždy ve Vysokém Mýtě. Groš*. 13. 7. 1936, roč. 1, č. 30, s. 4

³² Kocourek, Franta. *Z italského zápisníku. Slovenský hlas*. 26. 5. 1938, roč. 1, č. 120, s. 9

³³ Kocourek, Franta. *Reportér a jeho literatura. Přítomnost*. 12. 9. 1929, roč. 6, č. 36, s. 8

Z textů Franty Kocourka je znát radost z popisování, objevování nových prostředí, lidí a skutečností, přibližování atmosféry, radost z možnosti skrze svou osobu zprostředkovávat toto všechno čtenářům a posluchačům. Reportérství, ať novinové, časopisecké nebo rozhlasové, nevnímal jen jako normální zaměstnání, ale spíše jako poslání. „Pracoval jsem někdy přímo se zběsilou vášní, z níž vyzařovala radost vědomí, že je zase uděláno něco, co by tu zůstalo, i kdybych v té vteřině zemřel,“ poznamenal si Kocourek ve svém deníku 14. září 1940.³⁴ Kocourek dokonce i svůj nucený pobyt v internačním táboře v Terezíně vnímal reportérským pohledem. „Svým způsobem jsem rád, že jsem tady, že jsem také tady, že mi byla dána možnost poznat z vlastní zkušenosti tuto německou skutečnost,“ napsal svým blízkým v jednom z dopisů. Kocourek údajně i během svého věznění sbíral materiály a poznatky.³⁵

Kocourek uváděl, že „největší nebezpečí reportéra je v přirozené touze najít senzaci a senzačně ji podat“. Sám během své novinářské kariéry poznal mnoho zvláštních prostředí, situací, subkultur (řečeno dnešním jazykem). Podotýkal však, že se snažil nepodléhat kouzlu okamžiku, pokoušel se dle vlastních slov vyhnout zkreslení, zjistit co nejpřesnější fakta a střízlivě je čtenářům (případně posluchačům) vylíčit.³⁶

Kocourek měl výbornou slovní zásobu, pozorovací talent i schopnost zvolit trefných, nápaditých a přiléhavých příměrů. Například v září 1937 při návštěvě hákovými kříži a hnědými standartami přeplněného Berlína označil řečnického ministra propagandy Josefa Goebbelse za „rozhlasového a novinářského Jana Křtitele národně-socialistického hnutí...“³⁷ Kocourek byl také velmi nadaný v popisu a vystihnoutí atmosféry a osobnosti.³⁸ V případě potřeby si vypomáhal výtečnou schopností až literárních popisů a pozorovacího talentu.³⁹

---

³⁴ *Na paměť Franty Kocourka, soukromý tisk účastníků večera Franty Kocourka*. Praha: Sdružení vězňených novinářů, Svaz českých novinářů, 1945. s. 3

³⁵ Tamtéž

³⁶ Kocourek, Franta. Na ruinách ruské emigrace II. *Přítomnost*. 6. 8. 1930, roč. 7, č. 31, s. 11

³⁷ Kocourek, Franta. Tři kapitoly z berlínského deníku. *Slovenský hlas*. 6. 1. 1938, roč. 1, č. 2, s. 10

³⁸ Takto například popsal Andreje Hlinku při večerním ohni: „Přešli jsme louku, silnici a při stoupání zalesněným svahem ke kolibě jsme sbírali dříví na oheň. Brzo vzplanul. Hlinka rozřezal slaninu na proužky, napíchal je na prut a dal mi je k opékání. Potom zelenou papriku se solí a pezinské víno a nakonec ryby, na dřevíčkách napíchané a ve žhavém popeli opečené. Musili byste tam u ohně vidět toho skoro sedmdesátiletého Hlinku, jak hlídá rybí kůži, aby se nespálila, jak drží sklenku vína proti ohni, barvu vychutnává, musili byste ho pozorovat, jak pobíhá, a písničky notuje - abyste si řekli: i hledme jakého to zbojníka nefalšovaného má za předsedu

Na druhou stranu je jasné, že dnes, z odstupu více než tři čtvrtě století, ne všechny texty jeho ob stojí. Některé jsou příliš zdlouhavé a rozvláčné, některé mají diskutabilní vypovídací hodnotu (například v Přítomnosti publikovaný seriál článků textů z léta 1933 o smýšlení mladých Francouzů a Francouzek o novém německém kancléři Adolfu Hitlerovi a nacismu).

---

slovenská strana ludová!“ (Kocourek, Franta. Rozmluva s Andrejem Hlinkou o posledních událostech. *Přítomnost*. 4. 10. 1933, roč. 10, č. 40, s. 13)

³⁹ „Ke stolku Poláka a Koly Pěchotince přistupuje nový hrdina této místnosti, fanatický, ale průměrný hráč. Je prostřední postavy, oblého, jemného obličeje. Nad malýma očima, dobráckýma a sladkýma, je široké, vypuklé čelo a hladký, vždy spořádaný účes. Právě pro ty nevinné oči a zcela mírné chování dostal přezdívku Svatý.“ (Kocourek, Franta. Na ruinách ruské emigrace. *Přítomnost*. 6. 8. 1931, roč. 8, č. 31, s. 11)

4. PUBLIKOVÁNÍ V PŘÍTOMNOSTI

4.1. Revue Přítomnost

Nejvýznamnější činností Franty Kocourka jako písničáka novináře byla spolupráce s prestižním týdeníkem Přítomnost. Revue byla spojená především se jménem novináře Ferdinanda Peroutky. Přítomnost patřila k nejuznávanějším tištěným médiím meziválečného Československa. Dodnes platí za jeden ze vzorů české novinářiny. Týdeník začal vycházet v lednu 1924, Peroutka na jeho rozjezd dostal půl milionu korun osobně od prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka (další půlmilion zamířil na start Národní strany práce).⁴⁰ Časopis si sice rychle získal respekt svou kvalitou, ale komerčně v prvních letech příliš úspěšný nebyl. Jak uvádí Julius Firt, původně společník v nakladatelství Františka Borového, posléze generální ředitel koncernu Lidové noviny, časopis ve 20. letech prodělával a náklad se pohyboval od 2 500 do 4 500 prodaných výtisků.⁴¹ Prodej se zvedl až ve 30. letech.⁴² V roce 1939 byl náklad zhruba 32 tisíc kusů.

Časopis vycházel od 17. ledna 1924 každou středu. Politicky měla revue blízko k Hradu a prezidentu Masarykovi, poskytovala však prostor názorům z různých částí politického spektra. Jednalo se o liberální časopis, tematicky, oborově i názorově pestrý a otevřený novým trendům, fenoménům a myšlenkám. Těžiště sice tvořila domácí a zahraniční politika, ale jinak se jednalo o velmi všestranné periodikum. V revue se tak lze dočíst o urbanismu, spiritismu, automobilových závodech, dopravních poměrech v Praze, fotbalu, boxu, jazzu, kreslených filmech Walta Disneyho, Davis cupu, umělém přerušení těhotenství či léčení rakoviny. V Přítomnosti se také objevuje se poměrně hodně článků o sexualitě, už v roce 1925 se popisují druhy prostituce v Paříži, nechybí texty o pohlavních nemocích, londýnských nočních klubech. Sám Ferdinand Peroutka například publikoval několikařádkový text o „Krizi manželské“.

---

⁴⁰ Firt, Julius. *Knihy a osudy*. Brno: Atlantis, 1991. s. 57

⁴¹ Firt, 1991, s. 58

⁴² Firt to poměrně výrazně přičítá i svému působení.

Časopis si získal takové renomé, že Peroutka neměl problém shánět kvalitní přispěvatele. Publikovat v *Přítomnosti* byla pro většinu čest.⁴³ Mezi externí autory patřili například literáti Karel Čapek, Karel Poláček, Marie Pujmanová, Richard Weiner či německý romanopisec Heinrich Mann, novinářka Milena Jesenská, architekt Pavel Janák, hudební skladatel Bohuslav Martinů, filmový expert Otto Rádl a mnozí další. Občas přispívali i politici jako Edvard Beneš, Jaromír Nečas, pod pseudonymem i Tomáš Garrigue Masaryk. Několik textů publikoval i Kocourkův bratr Rostislav⁴⁴, rovněž novinář (například se jednalo o cyklus *Světoběžníci* a jiní trosečníci). List měl po celou dobu svého působení téměř neměnnou, velmi strohou grafickou podobu. Fotografie se v něm skoro neobjevovaly, zcela dominantní úlohu měl text, rozdělený do dvou sloupců.

Přítomnost vycházela do srpna 1939, Peroutka byl posléze deportován do koncentračního tábora. Jak uvádí Firt, představitelé protektorátní moci v čele s říšským ministrem pro Protektorát Čechy a Morava Karlem Hermann Frankem nechali Peroutku v roce 1942 přivést z Buchenwaldu do Prahy a nabízeli mu, aby vedl obnovený časopis. Peroutka to odmítl. Časopis ale přesto začal vycházet v nakladatelství Melantrich. Šéfredaktorem se stal jeden z čelných aktivistických novinářů kolaborujících s nacistickou mocí Emanuel Vajtauer. *Přítomnost* pod jeho vedením vycházela do konce války. Kvůli zkompromitovanému jménu týdeník pokračoval od března 1946 opět pod Peroutkovým vedením pod názvem *Dnešek*. Kvůli svým tématům a názorům (Státním úřadům, kde sílil vliv KSČ, vadily především reportáže Michaela Mareše, který otevřeně líčil otřesné poměry při odsunu německého obyvatelstva v Sudetech⁴⁵) však časopis měl problémy, například dostával nedostatečný příděl papíru. *Dnešek* přestal vycházet po Peroutkově emigraci do Spojených států krátce po komunistickém převratu v únoru 1948.⁴⁶

---

⁴³ Kosatík, P: *Ferdinand Peroutka: život v novinách (1895–1938)*, Praha, Paseka 2003, s. 136

⁴⁴ Rostislav Kocourek (25. 1. 1903 – 23. 11. 1978) působil jako novinář, spisovatel a překladatel z angličtiny. Autor psychologické novely *Pohřeb Mrtvé řeky* či reportážního románu *Dovolená v Bavorsku*. Účastnil se ve Velké Británii protinacistického odboje. (*Městská knihovna v Praze* [online]. Datum nevedeno [cit. 2011-05-13]. Dostupné z WWW: <http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?action=sOsoba&key=62013#/ak_od=key-eq:62013&ak_o=key-eq:62013>.

⁴⁵ Tabery, Erik. *Přítomnost bourá mýty*. *Respekt*. 19. 1. 2004, roč. 16, č. 2, s 13

⁴⁶ Firt, 1991, s. 78

4.2. Kocourkovo působení v Přítomnosti

Kocourek publikoval v Přítomnosti v letech 1924 až 1935 zhruba 180 článků. Jednalo se převážně o delší publicistické texty o průměrném rozsahu 3 až 4 strany. V některých případech ale publikoval i sedmistránkové články, které zabíraly téměř polovinu celého čísla Přítomnosti. Obvykle se navíc jednalo o články na pokračování, nebylo výjimkou, že jedno téma se na stránkách revue objevovalo týden co týden například po dobu dvou měsíců.

Kocourek začal publikovat v Přítomnosti hned v prvním roce její existence v roce 1924. Lze se pouze domnívat, že tomu napomohla známost jeho otce Františka s Peroutkou. Kocourek starší byl totiž v kvintě Peroutkovým profesorem češtiny na vinohradském gymnáziu a také člověkem, který v budoucím elitním novináři meziválečného Československa vzbudil zájem o českou literaturu.⁴⁷ Poprvé se Kocourkovo jméno v revue objevilo ve 12. čísle prvního ročníku 3. dubna 1924. V tomto roce publikoval dvacet tři článků, od dubna do září téměř každý týden, v závěru roku zhruba dvakrát měsíčně. V převážné části textů se věnoval popisu středoškolského prostředí, v několika textech vylíčil prostředí levicových mládežnických organizací.

V dalších letech kvůli svým zahraničním studiím jeho spolupráce s Přítomností byla výrazně méně intenzivní. V roce 1925 napsal jen čtyři články (spíše na konci roku, tématem byla zejména studentská samospráva), v roce 1926 pouze jeden článek, v následujícím roce články tři (také spíše na konci roku, věnoval se filmu) a v roce 1928 publikoval článků šest (především v závěru roku, hlavními tématy byl mluvený film a hovory s francouzskými studenty). Kocourkova spolupráce s Přítomností se výrazně rozšířila na konci 20. let. Zhruba rovnoměrně v průběhu celého roku 1929 Kocourek publikoval dvacet textů. Zabýval se v nich především kulturními tématy – zvukovým filmem, sborovou recitací, filmovou avantgardou, k jeho klíčovým textům v tomto roce patří reflexe Osvobozeného divadla a jeho hlavních protagonistů. V roce 1930 napsal devatenáct článků, na jaře se v týdeníku objevovaly zhruba

---

⁴⁷ „Profesor Kocourek mne a ostatní seznámil vlastně poprvé pořádně s českou literaturou. Mluvil o Březinovi, Macharovi, o Mrštíkovi, a tak jsem se začal o to zajímat, a nejednou mne to chytlo a už jsem byl nějak v tom.“ (Peroutka, Ferdinand. *Deníky, dopisy, vzpomínky*. Praha: Lidové noviny, 1995. s. 92)

Jako na vynikajícího profesora z žižkovské reálky, zaníceného loutkaře a člověka, který hrál v mém životě jednu z rozhodujících rolí, vzpomínal i Kocourkův mladší kolega z rozhlasu Jiří Hrbas (Fuksík, 1964, s. 84)

jednou měsíčně, v létě a na podzim dvakrát až třikrát v měsíci. Hlavními tématy byly opět mluvený film, trampismus, situace v Berlíně a popis specifické části ruské emigrace v Československu.

Jeho nejplodnější spolupráce s *Přítomností* byla na začátku 30. let. V roce 1931 Peroutka otiskl dvacet osm Kocourkových textů, na jaře se objevovaly na stránkách revue zhruba každý týden, poté až do konce roku přibližně dvakrát za měsíc. Novinář i nadále publikuje texty o kinematografii, sérii textů o nepoctivém novináři a především cyklus textů o generaci jeho vrstevníků. V roce 1932 publikoval třicet tři článků (jednalo se o nejvyšší počet Kocourkových textů v *Přítomnosti* během jednoho kalendářního roku). Většina vyšla téměř v týdenním rozestupu v druhé polovině roku. Jednalo se především o rozhovory s předními nakladateli, série reportáží o životě nejslabších sociálních vrstev na pražských periferiích, k nejvýznamnějším textům patřila i reportáž z pohřbu Tomáše Bati.

V dalších letech počet vydaných textů poklesl. V roce 1933 Kocourek publikoval dvacet jedna článků, vycházely především od dubna do listopadu zhruba dvakrát až třikrát do měsíce. Kocourek například přivezl z Berlína několik textů o vítězství Adolfa Hitlera ve volbách v Německu, v sousední Francii zaznamenal reakce místních obyvatel na vývoj v Říši, sérii reportáží přiblížil pozadí útoku na kasárna v Brně Židenicích. K jeho významným textům z tohoto roku patří i popis setkání s předákem Hlinkovy slovenské ľudové strany Andrejem Hlinkou. V roce 1934 Kocourek napsal pro *Přítomnost* sedmnáct článků, které vyšly zhruba v rovnoměrných intervalech v průběhu všech dvanácti měsíců. Ke klíčovým textům tohoto roku patřila série reportáží o neštěstí v dole na Mostecku, několik textů o vývoji alternativních středních škol v Československu, reportáže ze severních Čech o rostoucím vlivu sudetoněmeckého politika Konráda Henleina a cyklus textů o Kocourkově nezaměstnaném příteli. V roce 1935 už publikoval v *Přítomnosti* jen pět textů a spolupráce s týdeníkem skončila. V lednu Peroutka otiskl dvě jeho reportáže o plebiscitu v Sársku, na přelomu března a dubna dva texty o rostoucí polské propagandě v Těšínsku. Poslední Kocourkův text na stránkách *Přítomnosti* vyšel v červenci (viz kapitola Konec v *Přítomnosti*).

Kocourek sice publikoval v *Přítomnosti* články po dobu jedenácti let a jeho jméno se na stránkách revue objevovalo poměrně často, jednalo se však pouze o externí spolupráci. Jako redaktor nebyl v *Přítomnosti* nikdy zaměstnán.⁴⁸ Peroutkovi však pomáhal v redakční práci⁴⁹,

---

⁴⁸ To však nebyla výjimečná situace. Jediným interním redaktorem *Přítomnosti* byl Ferdinand Peroutka.

i když není zřejmé, kdy tato výpomoc začala, v čem přesně spočívala a do jaké míry Kocourka časově zaměstnávala.⁵⁰ Tuto činnost vykonával do roku 1935, kdy s Přítomností přestal spolupracovat, posléze po něm tuto práci převzala novinářka a překladatelka Milena Jesenská.

Témata článků si Kocourek dílem vybíral sám, dílem jej instruoval Peroutka.⁵¹ V řadě témat se vracel ke svým starším zkušenostem, někdy čerpal i ze svého deníku.

4.3. Politická tematika

Těžiště Kocourkových politických textů pro Přítomnost spočívalo v monitorování situace v sousedním Německu. Tamní prostředí, především v hlavním městě Berlíně, Kocourek znal velmi dobře. Do Německa jezdil ve 20. a 30. letech velmi často, navíc tam i opakovaně studoval. Mohl proto sledovat postupný nástup Adolfa Hitlera a nacistů k moci, stejně tak vzrůstající nacionalismus, tendence k totalitarismu, nespokojenost ve společnosti a její poptávku po vládě pevné ruky, živě oslabeným postavením Německa po 1. světové válce i hospodářskou krizi. První text z Německa poslal do Přítomnosti již v prosinci 1924. Ve *Výletu do volebního Německa* popisoval volební agitaci v některých německých městech, práci médií, všiml si velkého množství volebních plakátů a letáků⁵², ale zájem německých obyvatel vnímal jako vlažný. Již v roce 1929 ale v Německu zaznamenal, že vůle jeho obyvatel „upevnit zase svou zemi, posílit a dostat vpřed, je všude znatelná, přímo fyzicky zjištělná. A nepřekonatelná.“⁵³ V reportáži *Z berlínského deníku* v roce 1930 se sice

---

⁴⁹ Pilz, Jaroslav. *Národní 9*. Praha: Československý spisovatel, 1969. s. 62

⁵⁰ Firt totiž například uvádí, že Peroutka všechny texty publikované v Přítomnosti redigoval sám.

⁵¹ Pilz výslovně uvádí, že Kocourka Peroutka posílal za reportážemi po republice i za hranice. (s. 62) Konkrétně jmenuje například sérii rozhovorů s předními československými nakladateli, na které těžce dolehla ekonomická krize a „Peroutka poslal Frantu Kocourka po všech významnějších pražských oficínách, aby vyzvěděl, jak to u nich vlastně vypadá a co si kdo myslí“. (Pilz, 1969, s. 77)

⁵² Kocourek to glosuje expresivně: „Ulice jsou pohnojeny letáky, kam oko dohlédne.“ (Kocourek, Franta. *Výlet do volebního Německa. Přítomnost*. 18. 12. 1924, roč. 1, č. 49, s. 6).

⁵³ Kocourek, Franta. *Z berlínského deníku. Přítomnost*. 7. 11. 1929, roč. 6, č. 43-44, s. 28

Kocourek zaměřil spíše na srovnání německé metropole a Prahy, která podle něj v mnohém za Berlínem pokulhá, i postupného poválečného nárůstu životní úrovně⁵⁴, stavebního ruchu, ale také rostoucího sebevědomí Němců⁵⁵. Německo přitom ale uvádí jako zemi, která je Čechům velice blízká. „Jakmile se tam trochu orientujete, pohybujete se daleko bezpečněji, než kdekoliv jinde.“⁵⁶

V březnu 1932 sledoval v Německu konec předvolební kampaně prezidentských voleb, kdy nacismus už dosáhl velmi silných pozic v německé společnosti. O rok později u příležitosti parlamentních voleb už Kocourek z Berlína hlásil, že ze strany nacistů nejde o „ideologický spor, ale vyhlazovací válku“, líčil, jak městem korzují chlapi v podkasaných punčochách, hnědých košilích a v rukou praporky s hákovým křížem. „Měl jsem z nich vždycky barbarský, starogermánský dojem... Tato mladá, pro národ rozhodující armáda rostla ve vojenském, pruském duchu celkem svobodně, pod povrchem oficiálně mírumilovných kurzů... teprve Hitler a jeho hnutí mohl strhnout tuto velikou armádu a dát jí konkrétní cíl“. Byl svědkem velkého zájmu o vojenské vybavení a poznamenal si, že „třetí říše zbrojí své syny“. Kocourek uváděl, že nejde o běžné politické volby. „To nejsou volby, to je mobilisace, to není mír, to je válka, boj na život a na smrt.“ Všiml si v průvodu nacistů otevřených projevů antisemitismu, jak protikandidáti a jejich příznivci jsou zcela ve stínu Adolfa Hitlera a nacionálních socialistů⁵⁷ a jak je útočeno na všechny, kdo si „svobodu Německa vykládají jinak než Hitler a jeho spolupracovníci. Šrouby se utahují, útlak a reakce se rozjíždí stále rychlejšími obrátky.“⁵⁸ V povolebním textu s podtitulem „Pěst dopadá“ Kocourek popisoval, jak rychle se nacisté chopily moci, jak jejich členové svévolně vnikají do bytů odpůrců či legitimují návštěvníky kaváren. „Co tady chybí k dokonalosti válečné psychosy, co chybí k válce? Snad

---

⁵⁴ Dobře oblečení lidé, zdravím kypící mládež, bohatě zásobené mlékárny a pekařství, kavárny a cukrárny, vylézající bílé prostřenými stolky až na chodníky, oslnivé výklady s předválečným hodnotným zbožím za ceny přístupné, třeba ne všem, lahůdkářství a jiné luxusní podmínky (Kocourek, Franta. Z berlínského deníku. *Přítomnost*. 20. 8. 1930, roč. 7, č. 33, s. 11)

⁵⁵ „Víc než kde jinde jsem tu slyšel dýchat Německo. Nové, vstávající, mohutnější Německo, opět velmoc, stavějící se na pevné nohy...“ (Kocourek, Franta. Z berlínského deníku II. *Přítomnost*. 20. 8. 1930, s. 11)

⁵⁶ Kocourek, Franta. Z berlínského deníku. *Přítomnost*. 7. 11. 1929, roč. 6, č. 43-44, s. 27

⁵⁷ „Váš hlas přichází pozdě, pane doktore, a je slabý v hukotu bouře, kterou rozpoutal nesrovnatelně populárnější pištec Adolf pod vašimi okny,“ uvádí Kocourek k bývalému kancléři Heinrichu Brüningovi (Kocourek, Franta. Hitlerismus se zařizuje. *Přítomnost*. 15. 3. 1933, roč. 10, č. 11, s. 4)

⁵⁸ Kocourek, Franta. Hitlerismus se zařizuje. *Přítomnost*. 15. 3. 1933, roč. 10, č. 11, s. 3-7

jen peníze, vojáci rozhodně ne, ani chuť vydat se znovu vydat na Paříž,“ psal Kocourek. Lidé v Německu se podle něj musí učit „speciální, se zdravým rozumem nesrovnatelné logice policejního pendreku“. Kocourek navštívil i Hitlerův první projev po vítězných volbách. Hitler se mu zprvu jevil poměrně nevýrazně. „Vidím zřetelně jeho tvář, tak málo výbojnou, třebaš obočí je staženo a rty poněkud sevřeny. Nevypadá jako pevný, statečný, sebou jistý muž.“ Když se však ujme řeči, promění se. „Rozhlíží se temnými očima po svých věřících, otáčí hlavou, sem tam pokyne rukou, usměje se. Patří to k jeho řeči. Je to němý, ale významný její díl... Je to vstupní část hakenkreuzlerské bohoslužby.“⁵⁹

Kocourek neměl o záměrech Hitlera žádné iluze, nikdy nebagatelizoval jeho vliv a účinek na německou veřejnost, jasně rozpoznával hrozbu války. „Svoboda Německa, kterou spolu s chlebem slibuje Hitler v hlavním hesle svého hnutí, se prozatím projevuje způsobem, v němž se marně snažíme odhalit něco se svobodou společného.“⁶⁰

Kocourek pro *Přítomnost* reportoval i o plebiscitu v Sársku, kde se lidé v lednu 1935 rozhodovali, zda se připojí k Francii, Německu nebo zůstanou pod správou Společnosti národů. Kocourek v prvním textu zjišťoval nálady obyvatel před plebiscitem, neušlo mu, jak je v Saarbrückenu i dalších městech regionu rozšířený pozdrav Heil Hitler. Reportér nezastíral, že jsou mu sympatičtí zástupci Jednotné fronty, kteří se sice chtějí připojit k Německu, ale ne pod vedením Hitlera. Podle něj se přičinili o to, „že je ještě na světě kus Německa, kde mohou Němci svobodně dýchat, myslit, mluvit a zpívat“.⁶¹ V druhém článku, po jasném vítězství stoupenců Hitlerovského Německa, ale navzdory svému předchozímu okouzlení, kritizuje Jednotnou frontu a další protihitlerovské subjekty, že jejich kampaň nebyla dostatečně připravená a obratně vedená. Popisuje, jak hned po plebiscitu Sársko mnozí lidé opouštějí, a jak za hranicemi ve Francii se volně dýchá. „Zkrátka jste ve Francii a vdechujete volně její vzduch a jste ji tiše vděční za to, že existuje.“⁶²

Kromě rostoucí totality v sousedním Německu sledoval Kocourek v Sudetech nárůst oblíbenosti nacionálního socialismu a vliv politika Konráda Henleina a jeho pozvolný růst do pozice

---

⁵⁹ Kocourek, Franta. Vítězné při práci. *Přítomnost*. 22. 3. 1933, roč. 10, č. 12, s. 3-6

⁶⁰ Kocourek, Franta. Hitlerismus se zařizuje. *Přítomnost*. 15. 3. 1933, roč. 10, č. 11, s. 6

⁶¹ Kocourek, Franta. Ze sárského bojiště. *Přítomnost*. 9. 1. 1935, roč. 12, č. 1, s. 12

⁶² Kocourek, Franta. Sársko pod hákovým křížem. *Přítomnost*. 23. 1. 1935, roč. 12, č. 3, s. 6-7

sudetoněmeckého vůdce. Henlein, původně bankovní úředník a učitel tělesné výchovy z Chebu, jako nepříteli známý politik vytvořil stranu Sudetendeutsche Heimatfront (později přejmenovanou na Sudetendeutsche Partei), která se ve volbách do československého Národního shromáždění v květnu 1935 stala s více než 15 procenty hlasů nejúspěšnější partají. Kocourek se na podzim 1934 vydal do Jablonce nad Nisou, kde měli stoupenci Henleina velký vliv, a České Lípy, kde proběhlo setkání sudetských Němců. V hovoru s místními Čechy i Němci, úředními osobami i běžnými lidmi zjišťoval situaci a popisoval, jak „politicky naprosto neznámý člověk vybuodoval v tak krátké době tak velkou stranu“.⁶³ Všiml si, že zatím Henleinovci postupují poměrně opatrně, v mezích zákona, protistátní rysy měla výchova mladých Němců, především v rámci militantních, často pololegálních tělovýchovných spolků. Kocourek v České Lípě byl svědkem „neuhasitelné touhy organizovat se, zařadit se do šiku, a na slovo poslouchat“, popisoval, jak je město „prosycené radostí, neboť dílo se zdařilo, to všichni cítí. Od této chvíle už nikdo nemůže zvrátit nové hnutí“. Kocourek zdůrazňoval, že sudetské Němce na setkání v severních Čechách nespojil politický program, ale touha „vidět se pohromadě a hmatatelně se přesvědčit o vlastní kolektivní existenci“.⁶⁴

O česko-polském soužití Kocourek informoval čtenáře *Přítomnosti* v textech o situaci na Těšínsku z jara 1935. Vinil Polsko i české Poláky, že na české straně Těšínska rozdmýchávají spory, a prostřednictvím škol, médií a především náboženství vedou propagandu proti Československu. České úřady kritizoval za malou aktivitu tomu zabránit, citoval místní obyvatele, kteří měli výhrady k Praze kvůli nedostatečnému zájmu o region. Kocourek v těchto textech není jen zprostředkovatelem situace a nálad, sám vyzývá českou vládu k větší aktivitě, ministra zahraničí Edvarda Beneše k cestě do oblasti a také k protipropagandě.⁶⁵

V době sílících snah Slovenska o autonomii a krátce po nacionalistických projevech při nitranských oslavách 1 100 let od počátků christianizace Slovenska⁶⁶ se Kocourek na podzim 1933 vydává do Ružomberoka za klíčovým představitelem slovenské politiky Andrejem

---

⁶³ Kocourek, Franta. Po stopách Konráda Henleina. *Přítomnost*. 24. 10. 1934, roč. 11, č. 43, s. 6

⁶⁴ Kocourek, Franta. Na premiéře Heimatfronty. *Přítomnost*. 31. 10. 1934, roč. 11, č. 44, s. 8-9

⁶⁵ Kocourek, Franta. Jak to vypadá na Těšínsku. *Přítomnost*. 27. 3. 1935, roč. 12, č. 12, s. 1-2

⁶⁶ Kárník, Zdeněk. *České země v éře první republiky II*. Praha: Libri, 2005. s. 176

Hlinkou. Povedlo se mu setkat se s Hlinkou ve velmi neformálních situacích⁶⁷ a v jeho přirozeném prostředí, a získat si jeho důvěru a také možnost, jak přiblížit komplikované politické téma v lidské a osobní rovině. Zručně vykreslil jeho živelnost, temperament, otevřenost i furiantství. Některé části těchto textů chybí a místo nich se objevuje nápis „Zabaveno“.⁶⁸ Pravděpodobně se jednalo o Hlinkovy výroky, které měly mířit proti stabilitě a jednotě Československa.

Svůj opakovaně kritický postoj k agrární straně Kocourek potvrdil v roce 1932 investigativní sérií reportáží *Z kraje poslance Staňka*, pojednávající o vlivném poslanci strany Františku Staňkovi (první díl série vyšel jako titulní článek čísla). Kocourek se kvůli ní vydal do Želetavy na Třebíčsku, tedy do kraje, kam od mládí jezdil. Svou animozitu vůči agrárikům dokládal místy velmi expresivně.⁶⁹ Popisuje příběh bezskrupulózního velkostatkáře a politika, kritizuje nenasytnost, lhaní, nepoctivé praktiky, diskutuje s dalšími sedláky, chudými chalupníky, drobnými řemeslníky a rekonstruuje situaci. Důkladná a čtivě napsaná reportáž o poslanci Staňkovi ale místy působí kampaňovitě.

4.4. Kulturní tematika

Kocourek se také výrazně (a to jak v rámci svých vysokoškolských studií, tak i v praxi) zabýval kulturou, nejvíce filmem a divadlem. Kvůli svým četným zkušenostem se zahraniční kulturní produkcí (především v západních metropolích Berlíně a Paříži) byl k tuzemské produkci poměrně kritický. České divadelní herce kritizoval za špatné zacházení s jazykem a nedostatečný přednes. Díky studijním pobytům ve Francii a Německu popisoval své tamní kulturní zážitky. Byl jedním z prvních, kdo v českém tisku popsal už v druhé polovině 20. let

---

⁶⁷ Jdu ho vyprovodit domů. Vystupujeme po starých kostelních schodech, stín vysokého starce v širáku a dlouhé pláštěnce, nejoblíbenější silueta města, kraje, Slovenska, přebíhá se schodiště na stěny spících domků (Kocourek, Franta. Jak Hlinka politicky pracuje. *Přítomnost*. 11. 10. 1933, roč. 10, č. 41, s. 7)

⁶⁸ Zřejmě se jednalo o cenzuru formou konfiskace, které prováděla státní zastupitelství spolu s místními úřady bezpečnosti či okresními úřady (Končelík, Jakub; Večeřa, Pavel; Orság, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s. 34-35)

⁶⁹ „Začněme loyálně rozhovor s inteligentním agrárním funkcionářem, což je odrůda bohužel vzácná (Kocourek, Franta. *Z kraje poslance Staňka*. *Přítomnost*. 31. 8. 1932, roč. 9, č. 35, s. 1)

nástup zvukového a mluveného filmu, v Paříži a Berlíně měl před ostatními náskok. Prováděl i rozbor českých mluvených filmů, k jejichž kvalitě byl poměrně kritický, chválil však některé veselohry. Unikátním počinem také byl šestnáctidílný seriál rozhovorů s předními nakladateli (například z nakladatelství J. Otto, Kmen, Čin, Fr. Borový, Orbis, Melantrich, Sfinx či Aventinum), u kterých v průběhu roku 1932 zjišťoval čtenářské preference a situaci v oboru, též poznamenaném hospodářskou krizí. Z Londýna přivezl reportáž ze setkání s propagátorem a překladatelem české literatury v Anglii novinářem a spisovatelem Paulem Selverem. Byl kritikem českého divadla, na české kulturní produkci mu vadilo špatné zacházení s jazykem a „nekultura slova“. V roce 1929 uvedl, že film patří stejně jako literatura nebo výtvarné umění jako objekt vědeckého zájmu na univerzitu. V důkladných a fundovaných studiích podporuje zvukový a mluvený film. V uctivě pojatém textu z roku 1926 líčí své setkání s básníkem Otokarem Březinou. O popis básníkovy soukromí požádal Kocourka Peroutka.⁷⁰

Ke Kocourkovým klíčovým textům s kulturní tematikou patří v roce 1929 napsaná analýza Osvobozeného divadla z pohledu příslušníka stejné generace.⁷¹ Jejich humor ohodnotil jako intelektuální, „silný, samorostlý, vyzrálý, s kořeny široce rozvětvenými a hluboce zapuštěnými v půdě života.“

4.5. Školská a vzdělávací tematika

Kocourek měl vzdělávací sklony, od mládí se věnoval výchovným a edukativním aktivitám. Školskými a vzdělávacími tématy se proto příležitostně zabýval i na stránkách tisku (kromě Přítomnosti například i v časopisu Groš). Již v roce 1924 v třináctidílném cyklu článků *Studenti a studentky, jací vlastně jsou*, důkladně popsal soudobé studenty středních škol.

---

⁷⁰ Kocourek, Franta. U Otokara Březiny. *Přítomnost*. 21. 10. 1926, roč. 3, č. 41, s. 2

⁷¹ „V humoru Voskovce a Wericha je tolik společného s humorem, který jsme prožívali jako divocí skauti v sázavských lesích, jako trampí u moří, jako vojáci na cvičišti, že se pod jejich úsměvy cítíme docela doma... To znamená, že jsou z nás, že rozumějí nám a my rozumíme jim. A když se taková parta v Osvobozeném divadle sejde, řehtáme se od srdce při pohledu na ty dva mládence, jakoby to bylo někde v podpalubí nebo v kasárnách, když odtroubili večerku (Kocourek, Franta. Co přinesli Voskovec a Werich. *Přítomnost*. 28. 2. 1929, roč. 6, č. 8, s. 11)

Vycházel z informací od dvanácti pražských škol, se sběrem materiálu mu pomohli někteří studenti. Kocourek v textech propojuje žurnalistický styl s důkladností sociologických studií. Zajímá se o politické preference studentů, jejich oblíbené časopisy a noviny, knihy, zájmy, kulturní a sportovní vyžití. Články píše velmi věcně a otevřeně, velký prostor má i v té době spíše tabuizované téma sexuálního života. Kocourek popisuje názory studentů na sex a erotiku, zjišťuje jejich milostné začátky, počty sexuálních partnerů, výskyt pohlavních nemocí či upjatý přístup většiny učitelů k tomuto tématu. Některé texty trochu evokují knihy Jaroslava Žáka ze studentského prostředí, například když Kocourek popisuje různé typy studentů.⁷² V jiné sérii textů se v roce 1925 zabýval neúspěšným působením studentské samosprávy, kterou sám pomáhal po vzniku samostatného Československa zakládat.

Ve školské otázce Kocourek zastával liberální názory. Podporoval reformní tendence, sledoval proto, jak se vyvíjí pokusné alternativní základní školy, ve kterých mají žáci více individuální přístup a celé prostředí školy má méně oficiální charakter. Kocourek opakovaně kritizoval učitele kvůli přehnané a neodůvodněné autoritativnosti, konzervativnosti, malému prostoru pro diskuzi s žáky, strachu ze všeho nového, bezprostředního, živého a nevyzkoušeného a co se vymyká průměru.⁷³ Naopak chválil, že učitelům v reformní škole se podařilo vytvořit ovzduší, v němž pro strach nezůstalo místo. „Děti přiházejí před tabuli bez tíživého pocitu, že na ně číhá past, která co nejdříve sklapne.“⁷⁴

4.6. Sociální tematika

---

⁷² Sexuální téma je náplní hned několika textů série, Kocourek vysvětluje tak velký prostor tím, že jde o téma dosud opomíjené. O tématu však píše sice věcně a velmi otevřeně, ale bez senzacechtivosti: „V sekstě jsou dva pasáci. První případ kapavky v kvintě... Náhodného pohlavního styku je ovšem více. Pravidelný styk se uskutečňuje přibližně z poloviny u prostitutek a z poloviny u slušných dívek, které se na to „u svého hochy“ dívají jako na potřebu.“ (Kocourek, Franta. Studenti a studentky, jací vlastně jsou II. *Přítomnost*, 22. 5. 1924, roč. 1, č. 19, s. 13-14)

Je problematické ukazovat, že například z třiceti studentů 18-20letých jsou jen tři pohlavně zcela zdrženliví, dvacet jedna z nich, že je jen onanistů, jeden, že se oddává jen prostituci, pět onanií i prostituci.“ (Kocourek, Franta. Studenti a studentky, jací vlastně jsou. *Přítomnost*. 15. 5. 1924, roč. 1, č. 18, s. 11)

⁷³ Kocourek, Franta. Pět let reformní školy II, *Přítomnost*. 23. 5. 1934, roč. 11, č. 21, s. 14

⁷⁴ Kocourek, Franta. Pět let reformní školy, *Přítomnost*. 16. 5. 1934, roč. 11, č. 20, s. 13

Světová hospodářská krize, která československou ekonomiku zasáhla o něco později než okolní státy, rostoucí nezaměstnanost a dramaticky klesající životní úroveň mnoha obyvatel první republiky, vzbudily v Kocourkovi větší zájem i o sociální témata. Na konci roku 1932 se vydal na pražské periferie, aby popsal, v jak otřesných podmínkách žijí v hlavním městě někteří lidé. Navštívil rodinu, která bydlela ve vagonu v dělnické kolonii v Jinonicích, obyvatele jeskyní a skalních bytů na pomezí Smíchova a Břevnova i v nouzové kolonii na Žižkově. Kocourek se kvůli neutěšené situaci, jejíž byl svědkem, obrátil i na pražského primátora Karla Baxu. Jeho popisy připomínají ruské realistické romány 20. století.⁷⁵ Tato série reportáží překročila běžnou novinářskou činnost. Kocourkem sugestivně líčená bída totiž ve čtenářích *Přítomnosti* vyvolala velkou solidaritu a ti začali do redakce posílat oblečení, jídlo, hračky a především peněz. Kocourek podle někdejšího obchodního ředitele firmy Fr. Borový Jaroslava Pilze první dary rozdál před Vánoci narychlo sám. Ze zprvu spontánní a živelné odezvy se stala koordinovaná charitativní akce nazvaná „Pomoc“. Od prosince 1932 přišlo v následujících měsících zhruba 100 tisíc korun. Vznikl komitét Pomoc, v jehož čele stál jako garant spisovatel a novinář Karel Čapek, finanční stránku měl na starosti ředitel nakladatelství Fr. Borový Julius Firt. Na akci se podílel i Pilz, který spolu s paní Voskovcovou⁷⁶, „která se obětavě rozjížděla mezi ubohé a zjišťovala jejich poměry a potřeby (Pilz, 1969, s. 65). O rok později Kocourek čtenáře vyzval, aby posílali peníze i nezaměstnaným intelektuálům.⁷⁷ Zda pozměněná akce měla u veřejnosti odezvu, není uvedené.

O dva roky později na příkladu svého bývalého spolužáka (v textech jej jmenuje pod fiktivním jménem Jaroslav Jechl, i ostatní aktéry této série nazývá smyšlenými jmény)

---

⁷⁵ „U branky v rohu plotu stojí chlapec v sešlém zimníčku, s beraničkou na hlavě, v punčochách a bačkorách. Stojí jako socha, na jednom místě, od té doby, kdy jsme přišli k osadě, až do chvíle, kdy jsme sem zamířili. Také hnědé oči se skoro nehýbají, jen tak tiše se dívají na silnici, tlumeně, jako by se bály života (Kocourek, Franta. *Pomoc! Přítomnost*. 7. 12. 1932, roč. 9, č. 49, s. 9).

„Zdeňka, která má přece trochu barvy v tváři proti bledému Oldovi, tahá maminku za ruku: Mami, dej mi chleba!

Nemám, Zdeničko.

Máš, tvrdí maličká, a hned ukazuje na skývu, o níž už byla dvakrát řeč.

Ale to je pro tatínka na zítřek!

Mami, proč netopíš?“

(Kocourek, Franta. *Pomoc! Přítomnost*. 7. 12. 1932, roč. 9, č. 49, s. 11)

⁷⁶ Není upřesněné, za s matkou nebo manželkou Jiřího Voskovce.

⁷⁷ Kocourek, Franta. *Pomoc nezaměstnaným intelektuálům. Přítomnost*. 20. 12. 1933, roč. 10, č. 51, s. 13-15

v cyklu článků *Na dně* detailně, krok po kroku popisuje příběh člověka od ztráty zaměstnání, bydlení, rodiny až po živoření na ulici, ilegálnímu zaměstnání, podvodů a životu v podsvětí – Kocourek to nazývá „žumpou života“. Série končí Jechlovým pokusem o sebevraždu, soudem a přerušením styků s „galerkou“. V posledním textu Kocourek série vybídl čtenáře, po vzoru akce „Pomoc“, zda by neměli pro Jechla zaměstnání. Kocourek v rámci přípravy reportáží se svým bývalým spolužákem zašel na úřad práce, přespal v chudinských noclehárnách a opakovaně navštívil nouzovou dělnickou kolonii v Praze na Slatinách, kde Jechl žil s prostitutkou a přivykal ilegálním způsobům obživy. Kocourek také přiblížil postavy podsvětí.⁷⁸

4.7. Ostatní tematika

Kocourek byl velmi všestranný redaktor, do Přítomnosti přispíval napříč žánry i tématy. Sice byl velmi zcestovalý, na vlastní oči viděl nejmocnější politiky světa, světoznámé kulturní veličiny, měl výborné styky se špičkami české politiky, kultury či armády. Na druhou stranu je z jeho textů patrné, že jej přitahovala i spodina společnosti – žebráci, bezdomovci, opilci, prostitutky, pasáci či karbaníci. Fascinovalo jej jejich jednotlivé osobnosti, osudy, prostředí, v kterém se pohybovaly, slangová mluva i vzájemné specifické vztahy.⁷⁹ Sám v úvodním

---

⁷⁸ Kocourek k tomu podotýká, že sérii článků „Na dně“ členové podsvětí pečlivě sledovali, na Václavském náměstí si kupovali Přítomnost. Použití nepravých jmen vidí jako hlavní příčinu, že „dosud s podsvětím neměl nějaké nepříjemnější bezprostřední konflikty“ (Kocourek, Franta. Jechlův návrat do společnosti. *Přítomnost*. 29. 12. 1934, roč. 11, č. 52, s. 12)

⁷⁹ Takto popisuje návštěvníky hostince U Topolu v Praze na Slatinách: „Vše, co je ve velkoměstě skryto pláštěm noci, se zde objevovalo na denním světle. Uvidíte tu pasáky, jejich družky, zvané „štětky“ nebo „doroty“ – potom noční živnostníky: prodavače sirek, rybičkáře, harmonikáře, majitele sázkových portable-kanceláří s kuličkami „tři do sta“ nebo „sudá-lichá“. Dokonce celá tálie valchářů – čímž musíte rozumět společnost falešných hráčů. „Mangelíci“ – žebráci – a „čórové“ čili zloději sedí tu za stolem pohromadě. A u jiných stolů dělníci vracející se z noční šichty.“ (Kocourek, Franta. Na dně V, *Přítomnost*. 21. 11.1934, roč. 11, č. 47, s. 10)

V tomto textu jmenuje i kavárny, „které patří k tomuto obchodně erotickému zeměpisu Prahy“. Má tím na mysli podniky, kam chodili lepší prostitutky.

článku série *Na dně* uvedl, že jej vedla „tajná touha dostat se důkladněji na kloub tomu, co je tam dole, na dně“.⁸⁰

Byl znalcem velkoměstského života s kiny, divadlo, nočními bary. Prokázal to například ve svém úplně posledním textu publikovaném pro *Přítomnost*. Jednalo se o zdánlivě nezajímavé a všední téma o jídelních automatech v Praze. Kocourek však tuto „instituci ryze velkoměstskou“ a „velkoměsto v kostce“ dokázal přiblížit velmi živě a vnímavě. Jídelní automaty popsal jako demokratické zařízení, kde se setkávají zástupci všech tříd a povolání, a že jde o podnik, který má i sociální funkci, protože nasytí i nemajetné vrstvy obyvatelstva. Kocourek věděl, kam chodí prostitutky, kam taxikáři či kameloti, kde vaří šunkové flíčky, cmundu či syrové brambory opékané na česneku.⁸¹ Zároveň však Kocourek uznával venkov a jeho obyvatele, třebaže o nich uvažoval trochu šablonovitě a přezíravě.⁸²

V *Přítomnosti* psal převážně delší reportáže a eseje, občas ale publikoval i kratší komentáře⁸³ na aktuální téma, či vstupoval do polemiky⁸⁴. V jednom z mála komentářů k aktuálnímu dění (v tomto případě v úvodním textu čísla) kritizoval snahu postavit druhé Národní divadlo kvůli nedostatku schopných herců, režisérů. Prostředky by raději využil pro vznik prvních moderně vybavených filmových ateliérů se zvukovou aparaturou v Československu.⁸⁵

---

⁸⁰ Kocourek, Franta. *Na dně. Přítomnost*. 10. 10. 1934, roč. 11, č. 44, s. 15

⁸¹ Kocourek, Franta. *Lidé v automatu. Přítomnost*. 10. 7. 1935, roč. 12, č. 27, s. 12-15

⁸² „Jaké štěstí, že jsou v republice ještě jiní lidé než my, lidé, kterým je sice cizí nejedna z věcí všem potřebných, ale kterým jsou našťestí docela cizí i různé problémy, vymyšlené velkoměstem a možné jen ve velkoměstě. Jak je dobře, že tolik lidí žije nezávisle na nás svým životem, třebaže tak řečeně nekulturním!“ (Kocourek, Franta. *Sletová mosaika. Přítomnost*. 13. 7. 1932, roč. 9, č. 28, s. 2)

⁸³ Sérii kratších komentářů měl v závěru roku 1931 (například o umírajícím Edisonovi, kde používá až básnický jazyk: „Obklopuje nás jako vzduch, sestoupil do našich smyslů a nervů. Proměněn ve světlo...je všudypřítomný ten starý stříbrovlasý pán, v každé vteřině našeho života.“ (Kocourek, Franta. *Svět bez Edisona. Přítomnost*. 7. 10. 1931, roč. 8, č. 40, s. 5)

⁸⁴ Například polemizoval s Karlem Čapkem o pohodlné státotvornosti. Kritizoval, že státotvorníci často zakrývají, nebo si nejsou ochotní připustit skutečné problémy a „nepříjemné pravdy retušují“ (Kocourek, Franta. *Proti pohodlné státotvornosti. Přítomnost*, 30. 3. 1932, roč. 9, č. 13, s. 6-8).

V jiném případě kriticky reagoval na reflexi komunistického tisku na smrt Tomáše Bati. „Řádek od řádku se setkáváte jen se zlomyslností a neschopností dostat se výš, nad hladinu stranického zaujetí. Nic než hledání hnid (Kocourek, Franta. *Komunisté nad mrtvým Baťou. Přítomnost*. 27. 7. 1932, roč. 9, č. 30, s. 5)

⁸⁵ Kocourek, Franta. *Nejdříve materiál, potom stavět! Přítomnost*. 2. 7. 1930, roč. 7, č. 26, s. 2

V souvislosti se zatčením Kocourkova přítele a vrstevníka, novináře Jana Klepetáře (rovněž spolupracovníka *Přítomnosti*) kvůli podezření ze spoluúčasti na vraždě, se snažil v sérii esejistických textů přiblížit Klepetářovu osobnost prostřednictvím popisu celé generace (k níž náležel i sám Kocourek). Poněkud šroubovaně ale působila snaha využít osobu Klepetáře jako prostředníka k popisu celé generace. Vypadá to spíše jako záminka, aby Kocourek mohl popsat své pocity z porevolučního vývoje samostatné republiky.⁸⁶

V roce 1930 Kocourek psal velmi čtivě podaný několikadílný reportážní cyklus *Na ruinách ruské emigrace*. Zaměřil se v něm na specifickou část ruské menšiny v Československu – profesionální hráče karet a podvodníky, tzv. streloky (střelce), kteří se živí žebráním u mecenášů a majetných pražských rusofilů. Podařilo se mu proniknout do zvláštní společenské vrstvy. Přiblížil postavy alkoholiků a karbaníků, osoby s přezdívkami, jako byl bývalý carský důstojník Kola Pěchotinec, muž vytříbeného chování zvaný Francouz, Vasil, který zneužil důvěru i naivitu katolického kněze, či nejmenovaná žena, jež když neměla peníze na karty, „zdvihne se od stolku, natáhne rukavičky a řekne „jdu do biografu“.... později se vrátí, přinese peníze, stáhne rukavičky a může hrát dál“.⁸⁷ Z neznámých důvodů tyto texty psal pod pseudonymem Dr. Franko.⁸⁸

Kocourek uvádí, že motivem této série nebylo to, že by chtěl těmto lidem škodit či dělat soude. „Měl jsem vzácnou příležitost nahlédnout do nitra určitého okruhu pražských emigrantů z Ruska. Nenávidím flákače. Nemiluji hloupé lidi,“ vyjmenoval Kocourek v prvním z textů tři hlavní motivy vzniku této série.⁸⁹ Po dvou letech se k tématu vrátil a uvedl, že mu tento seriál u „českých čtenářů vynesl pověst člověka, který si potrpí na objevování senzací, a který se dopouští romantického překreslování faktů, aby se to četlo se větším napětím“. Od ruských emigrantů mu prý chodily výhružné dopisy, včetně hrozby smrti.⁹⁰

---

⁸⁶ Kocourek, Franta. O klepetářovské generaci. *Přítomnost*. 6. 5. 1931, roč. 8, č. 18, s. 11

⁸⁷ Kocourek, Franta. Na ruinách ruské emigrace II. *Přítomnost*. 6. 8. 1930, roč. 7, č. 31, s. 11

⁸⁸ V jiných textech se Kocourek k autorství této série článků hlásí. Navíc pseudonym k němu jednoznačně odkazuje.

⁸⁹ Kocourek, Franta. Na ruinách ruské emigrace. *Přítomnost*. 30. 7. 1930, roč. 7, č. 30, s. 11

⁹⁰ Kocourek, Franta. Hodinu u zeleného diktátora. *Přítomnost*. 11. 5. 1932, roč. 9, č. 19, s. 12

Náměty čerpal i během svých zahraničních studijních pobytů. Například během studií na univerzitě v Aix en Provence přiblížil atmosféru francouzské Riviéry a její obyvatele. Na základě zkušeností z Francie, severní Afriky i dopisů lidí z Čech popsal exotický fenomén Cizinecké legie, tedy francouzských vojenských sil, složených z cizinců a bojujících v extrémně těžkých podmínkách na straně Francie proti místním obyvatelům ve státech Maghrebu. Díky vlastním zážitkům popsal jak činnost agentů verbující do legie často muže v bezvýchodné situaci, tak i samotné poměry, které panují při výcviku legionářů. „Cizinecká legie je podnik s výjimečně solidními mřížemi a těžkým domácím řádem. Kdo do klece vlez, pět let nevyleze,“ konstatoval Kocourek lakonicky.⁹¹

V sérii článků popsal novináře Emila Synka, který podle Kocourka svými neetickými metodami devaluje pověst žurnalistů. Zaznamenal i tragédii horníků v dolech u severočeského Oseku, ze smrti vinil uhlobarony. V roce 1934 popsal přípravy Všesokolského sletu a ruch v Praze. Zamýšlel se i nad tradičními rozpory mezi mladou a starou generací.⁹²

Jedním z vrcholů Kocourkovy tvorby v *Přítomnosti* byla reportáž z pohřbu Tomáše Bati z července 1932 nazvaná *V městě mrtvého šéfa*. Text začíná Kocourkovým příjezdem na místo Baťovy smrti, reportér prochází Baťovým podnikem, hovoří se zaměstnanci, navštívuje moderní Baťovu nemocnici. Baťovou smrtí podle něj končí jedna éra firmy. „Budou to jen dobré továrny na boty, nebudou to už nikdy Baťovy závody a to byl daleko širší a hlubší pojem, než fabrika, všude, kam jsem se ve Zlíně podíval, jsem našel stopy toho, stopy, které zavěje čas, a budou zapomenuty, i když na tebe nikdy nikdo nezapomene.“⁹³ Samotný pohřeb však podrobil kritice. Byl podle něj příliš zdlouhavý a plný nesmyslných formalit. Reportér v této souvislosti citoval jednoho z účastníků, starého lesníka: „Je to první věc, kterou dělají bez Bati a už je to vidět.“ Kocourek se pozastavil i nad „nechutnou propagací církve a pánaboha římsko-katolického“ během pohřbu.⁹⁴

---

⁹¹Kocourek, Franta. Do Cizinecké legie. *Přítomnost*. 14. 5. 1930, roč. 7, č. 19, s. 10

⁹² „Mladá generace má svůj svět a nedá si kazit radost z něho...Zlobí li se někdo, že moderní mytologie automobilových závodů je mládeži desetkrát bližší, než mytologie starých Řeků a Římanů, zlobí se zcela beznadějně.“ (Kocourek, Franta. Je mladá generace nekulturní? *Přítomnost*. 15. 8. 1929, roč. 6, č. 32, s. 11)

⁹³ Kocourek, Franta. Ve městě mrtvého šéfa. *Přítomnost*. 20. 7. 1932, roč. 9, č. 29, s. 12

⁹⁴ Kocourek, Franta. Ve městě mrtvého šéfa. *Přítomnost*. 20. 7. 1932, roč. 9, č. 29, s. 13

4.8. Kocourkův konec v Přítomnosti

Kocourek přestal s Přítomností spolupracovat v roce 1935. Nesoulad mezi ním a Peroutkou dokládá úvodník v Přítomnosti ze začátku května tohoto roku. V něm se Peroutka pozastavuje nad tím, že Kocourek na svých veřejných přednáškách lidem radí, aby ve volbách dali prázdné hlasovací lístky. „Pan Kocourek se na svých cestách představuje jako politický spolupracovník Přítomnosti. Nechci mu upírat právo na tento titul, ale nerad bych, aby někteří lidé uvěřili, že rada „odevzdejte prázdné lístky“ je politické poselství Přítomnosti před volbami a že nic lepšího poradit neumíme. Velmi důtklivě naopak radíme, aby nikdo v této věci pana Kocourka neposlouchal.“ Podle Peroutky je podobné jednání výrazem pasivity. Peroutka se o svém dlouholetém spolupracovníkovi vyjadřuje značně neosobně a odtazitě. Po této kritice už Kocourek v Přítomnosti publikoval jediný článek, a to apolitický text o pražských automatech, který vyšel 10. července 1935. Tím jeho spolupráce s prestižním periodikem skončila. K rozchodu možná přispělo i to, že Peroutka ze tří Kocourkových reportáží o plebiscitu v Sársku, otiskl jen dvě. Třetí text zůstal nepublikován. Po mírové konferenci v Bruselu v listopadu 1937 Kocourek poslal Peroutkovi letecky telegrafem anoncovaný článek, ale ani ten v Přítomnosti nevyšel.⁹⁵

---

⁹⁵ Tomášek, 1971, s. 167 – 168

Kocourek špatnou spolupráci s Přítomností zmiňuje i v zápise ve svém deníku z 26. 11. 1937: „S Peroutkou se musím definitivně domluvit nebo rozejít. Je nejvyšší čas vyjasnit tento poměr. Rozdílnost v názoru na politické události vnitřní i zahraniční, rozdílnost v principech i metodě, je ostatně tak značná, že by byla spolupráce pravidelnější a klidnější v Přítomnosti dosti svízelná (Tomášek, 1971, s. 43). V té době to už ale stejně byly dva roky, kdy Kocourkovi vyšel v Přítomnosti poslední článek.

5. PUBLIKOVÁNÍ V LIDOVÝCH NOVINÁCH

5.1. Lidové noviny

Kocourek souběžně s přispíváním do Přítomnosti působil zhruba rok jako stálý redaktor v Lidových novinách. Tento renomovaný deník založil v roce 1893 moravský politik, právník a novinář Adolf Stránský, posléze jej vedl jeho syn Jaroslav. Lidové noviny ve své činnosti navazovaly na Moravské listy. Šéfredaktorem listu byl Arnošt Heinrich, který měl výrazný podíl na vysoké úrovni Lidových novin. List na rozdíl od většiny deníkové produkce první republiky nebyl spjatý s žádnou politickou stranou. Jsou považované za nejkvalitnější meziválečný československý deník.⁹⁶ Jiří Pernes je označuje za jeden ze symbolů československé meziválečné demokracie.⁹⁷ Svě výsadní postavení si získaly svým seriózním pojetím novinářiny, kvalitním politickým zpravodajstvím, kulturní publicistikou i žánrovou pestrostí. Názorově byly Lidové noviny blízké Hradu. Redakce původně sídlila jen v Brně, posléze se etablovala i redakce v Praze na Národní třídě 9 v Topičově domě. V deníku působily nebo do něj přispívali mnozí špičkoví novináři své doby jako Eduard Bass, Karel a Josef Čapkové, Rudolf Těsnohlídek nebo Ferdinand Peroutka. Na tehdejší dobu měly unikátní síť vlastních zahraničních zpravodajů.⁹⁸

Po druhé světové válce se list přejmenoval na Svobodné noviny, k původnímu názvu se vrátil v roce 1948. O čtyři roky později přestal tradiční deník vycházet. Lidové noviny se obnovily v roce 1987, kdy začaly vycházet ilegálně v samizdatu. Pravidelně vychází od 2. dubna 1990.⁹⁹

5.2. Kocourkovo působení v Lidových novinách

---

⁹⁶ například In: Končelík, Večeřa, Orság, 2010, s. 85

⁹⁷ Pernes, Jiří. *Svět Lidových novin 1893–1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1993. s. 5

⁹⁸ Končelík, Večeřa, Orság, 2010, s. 41-42

⁹⁹ Pernes, 1993, s. 136

Kocourek nastoupil do Lidových novin v květnu 1931, kdy se také stal členem Syndikátu československých novinářů.¹⁰⁰ Práce v jejich redakci pro něj představovala první stálé žurnalistické místo. Musel si však zvyknout, že na stránkách deníku nebude mít zdaleka tolik prostoru jako v Přítomnosti. Kocourek stejně jako každý elév měl na starosti spíše drobné události lokálního významu.¹⁰¹ Většinu jeho činnosti představovala menší práce v terénu a v redakci a tvorba běžného denního zpravodajství. Například zaznamenal stavební obtíže v nové budově Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze na Starém Městě, sjezd klasických slovanských filologů, pražské oslavy 13. výročí samostatnosti Československa či slavnostní příjezd mrtvého básníka Viktora Dyka. U většiny svých článků byl jen podepsán zkratkou, u drobných lokálních zpráv, čítajících několik řádků, často nebyl podepsán vůbec.

Často zaznamenával soudní případy, u kterých mohl předvést svou stylistickou zručnost. Kriminální kauzy popisoval až v beletristickém duchu. Naturalistickým líčením například uzavřel příběh o tragické manželské hádce, při které muž zabil svou ženu a poté i sám sebe: „Podle účinků se zdá, že před výstřelem naplnil hlaveň vodou a přiložil hlavu přímo k ústí hlavně. Od nosu nahoru je hlava úplně uražena. Jednotlivé její části s mozem byly rozmetány po místnosti. Smrt tedy nastala ihned.“¹⁰² Zřídka se objevil jeho komentář přímo na titulní straně listu. Stalo se tak například v případě reportáže o kongresu válečných poškozců a účastníků války nebo v téměř beletristické črtě o lakomém člověku z Dalmácie. Občas napsal filmovou recenzi do kulturní rubriky.

Během svého působení v Lidových novinách publikoval jen jednu obsáhlejší reportáž, jaké psal pro Přítomnosti. Jednalo se o čtivě podanou reportáž o boxerském zákulisi a rodinném zázemí mladého úspěšného boxera, „blondaté mlátičky“ Františka Nekolného. Článek je psaný s velkým zaujetím a živým jazykem, je znát, že se Kocourek pustil do tématu s chutí: „Rány padají, ring resonuje hýkáním, vzdycháním, frkáním, stříká pot a voda a krev, tužky žurnalistů pracují, zdvihá se velký odpor, radost, potlesk i syčení...“ Velmi realisticky působí především popis, jak se Nekolný vrací po vyhraném zápase do Berouna za svou matkou, která jej nikdy neviděla v ringu. „Tak jsi to vyhrál, no vidíš,“ řekla maminka, chvíli postojí se zálibným pohledem a již začne chystat večeři. To je druhý hlavní chod pozápasových

---

¹⁰⁰ Tomášek, 1971, s. 15

¹⁰¹ Pilz, 1969, s. 62

¹⁰² Kocourek, Franta. Bez nadpisu. *Lidové noviny*. 9. 6. 1931, roč. 39, č. 282, s. 3

událostí. Začíná se tu silnou polévkou, pak přijde maso, pak velká mísa míchaného kompotu a na konec čaj s citronem a jablkovým závinem,“ popisuje Kocourek. Nekolný podle něj bývá před zápasem „roztomile melancholický“, protože má hlad.¹⁰³

Kocourek však v Lidových novinách nevydržel příliš dlouho. Jeho angažmá skončilo zhruba po ročním působení už v létě 1932 a to poměrně kuriózním způsobem.¹⁰⁴ V Praze jednoho dne silný déšť po bouřce vyplavil podzemní toalety na Václavském náměstí, a protože značná část redaktorů byla na dovolené, redaktor Syrový, který měl toho dne redakční službu, poslal na reportáž Kocourka se slovy „Jdou tam a napíšu něco o těch hajzlech“. Kocourkovi se do tohoto tématu nechtělo a pokynu nadřízeného se měl vzepřít podobně expresivním prohlášením: „Na to jsem nepotřeboval doktorát, abych se chodil dívat na hajzly“. Syrový údajně zareagoval rázným „Tak jdou do hajzlu.“ A Kocourka z redakce propustil.¹⁰⁵ V Lidových novinách Kocourek během svého působení výraznější stopu nezanechal.

---

¹⁰³Kocourek, Franta. S Frantou Nekolným po zápase. *Lidové noviny*. 31. 9. 1931, roč. 39, č. 441, s. 1-2

¹⁰⁴ Přesnější datum se nepodařilo zjistit. Většina článků v Lidových novinách byla podepsána pouze iniciály nebo vůbec, proto nešlo určit, kdy se Kocourkovy texty přestaly objevovat.

¹⁰⁵Pilz, 1969, s. 62-63

Pilz však nebyl přímým svědkem této rozmluvy, vypravoval mu ji Pavel Nauman (2. 5. 1907 – 24. 9. 1976) - spisovatel (například autor Pohádek o mašinkách), novinář a historik, který v té době v Lidových novinách působil.

6. PUBLIKOVÁNÍ V GROŠI

6.1. Týdeník Groš

Časopis Groš měl v Kocourkově žurnalistické kariéře specifické postavení, protože se jednalo o titul, jehož vznik Kocourek sám inicioval a zpočátku byl „jeho dítětem“. Na projekt vydávání časopisu se Kocourek zaměřil po ukončení spolupráce s Přítomností¹⁰⁶ a zákazu vystupování v rozhlase (o tom podrobněji v kapitole o působení v rozhlase). Investora pro svůj záměr hledal v průběhu roku 1935. Našel jej ve Zlíně u společnosti Baťa, pro kterou v létě téhož roku natočil dva reklamní filmy.¹⁰⁷ Časopis Groš s podtitulem „Na groši chudých stojí svět“ začal vycházet na konci prosince 1935. Jednalo se o publicisticko-zpravodajský časopis, který sám sebe tituloval jako „reportážní týdeník“. Sloganem časopisu bylo „Groš musí mít každý v kapse“. Osmistránkový pondělník byl velmi laciný – stál pouze 20 haléřů.¹⁰⁸ Kocourek byl v tiráži časopisu uvedený jako vydavatel a odpovědný redaktor. Jméno hlavního investora J. A. Bati v tiráži chybělo, obuvnická firma však byla výrazně největší inzerent v listu – v každém čísle se nacházela velká reklama Bati. Redakce sídlila v Praze v Jungmannově ulici číslo popisné 38 v paláci Riunione.

Groš byl všeobecně zaměřený týdeník. Zhruba první tři strany byly věnovány komentářům k aktuálnímu společenskému, politickému a především ekonomickému dění. Nešlo však o makroekonomické analýzy, spíše o články s konkrétním dopadem na jedince, což výmluvně dokládají titulky článků: *Jak je v Praze draho, Od masa k bramborám* (s mezititulky *Jak žije metař, Poškozená prodavačka koňského bufetu, Výhody a nevýhody vegetariánské stravy*). Výrazně byly zastoupeny osvětové a servisní články (*Pitný režim v létě, Jak předcházet horku, Ochlazování potravin a nápojů, Topte dřevem, Něco o vitamínech*). Obvykle jedna necelá strana byla určena pro ženy a jednalo se o články, které jim měly vypomáhat s domácností, ale například i módou či volnočasovými aktivitami (*Jak správně zacházet*

---

¹⁰⁶ V té době však Kocourek ještě netušil, že spolupráce s Přítomností už nebude nikdy pokračovat.

¹⁰⁷ Tomášek, 1971, s. 32

¹⁰⁸ Například Přítomnost, časopis se stejnou periodicitou, ale dvojnásobným počtem stran, stála 2 koruny, 8 až 12 stránkový deník Slovenský hlas stál 80 haléřů.

s punčochami, Pleteme, Ženy, cvičte alespoň v pondělí, Zavařujeme úsporně). Součástí časopisu bylo i velké množství kreslených vtipů a komiksových stripů. Poslední strana byla určená sportu (především už v té době jasně nejpopulárnějšímu fotbalu). Vzhledem k mezinárodnímu vývoji se kladl důraz také na vojenskou a brannou tematiku.¹⁰⁹ Objevovali se například úryvky z knihy *Úkoly naší obrany* Stanislava Yestera (šlo o pseudonym legionáře, armádního činitele a za 2. světové války kolaborujícího ministra školství a lidové osvěty Emanuela Moravce). Jak je z textů patrné, Groš podporoval práva spotřebitelů¹¹⁰ – měl přímo rubriku *Něco pro spotřebitele* – či drobných živnostníků, naopak se stavěl proti kartelům a monopolům, jmenovitě proti politice prosazované agrární stranou. Obsah časopisu však byl poměrně nesourodý. Není jasné, na jakou cílovou skupinu Groš cílil, chyběla jasnější linie. Součástí časopisu byly také cestopisné články (seriál *S Grošem na cestách*), objevil se ale například i rozhovor s Bohuslavem Martinů nebo text o benátském filmovém festivalu. Kocourek se nemohl při tvorbě týdeníku opřít o věhlasná novinářská jména. Velká část textů nebyla podepsána nebo byla jen označena iniciálami. Příležitostnými autory byli i Kocourkův bratr Rostislav a otec František.

6.2. Kocourkovo působení v Groši

Kocourek kromě pozice vedoucího redakce patřil i k hlavním autorům týdeníku. V Groši často obstarával úvodníky na rozličná témata (například o sebevraždě novináře Štěpána Luxe na zasedání Společnosti národů nebo o současném odkazu Jana Husa při výročí jeho smrti). Publikoval i reportáže a zápisky z cest (například článek *Na hřbetu Radhoště*, v kterém líčil turistický výlet z Pusteven). Z delších útvarů se jednalo o popisnou reportáž z vojenského cvičení v Nitře nebo návštěvu budovaných filmových ateliérů Foia v Praze Radlicích. V časopise publikoval na pokračování i ukázky ze své detektivní knihy *Vrah mezi námi* (více v kapitole o Kocourkově literárním díle).

---

¹¹⁰ Kocourek, Franta. Spotřebitel má budoucnost. *Groš*. 5. 10. 1936, roč. 1, č. 41, s. 1

Jedním z nejvýraznějších počinů Groše byla Kocourkova série článků z léta 1936 o dvou sebevraždách studentů na gymnáziu ve východočeském Vysokém Mýtě. V denním tisku se o případech objevily jen krátké zprávy, Kocourek však míní, že by vysokomýtská kauza neměla zůstat bez povšimnutí, protože ukazuje větší trend v celém československém školství. Proto se na ni blíže zaměřil. Novinář popisoval dobrovolnou smrt kvintána Václava Trojana a nadaného septimána Karla Brejchy.¹¹¹ Kocourek kritizoval poměry na školách, nespravedlnosti, dril, ponižování a nemožnost projevit vlastní názor. Značná část učitelů podle něj zastává zbytečně tvrdý přístup k žákům a může je v krajním případě dohnat až k sebevraždě.¹¹² V posledním článku Kocourek popisuje návštěvu ředitele gymnázia a jeho neschopnost vyvodit zodpovědnost na neštěstí, která postihla dva studenty jeho školy. „Nezbavil jsem se dojmu, že na sebevraždu vrhá příliš pro sebe a ústav výhodné světlo a že se zbavuje s podivuhodnou lehkostí jakýchkoli pocitů spoluviny ústavu na této nesmyslné smrti,“ uváděl v článku Kocourek.¹¹³ Jeho podtitulek „o lidštější střední škole“ zmiňuje hlavní poselství Kocourky série o sebevraždách: „Opakujeme své přesvědčení, že sledováním a konkrétním rozbořením takových případů, plníme úkol novin a sloužíme škole, která má podle našeho tvrdohlavého názoru sloužit především školákům.“¹¹⁴ Kocourek využíval vysokomýtský případ k obecnější kritice poměrů panujících v československém školství. Podle něj je mnoho učitelů tvrdých a necitlivých, neplní svou roli a nejsou pro studenty oporou ve specifických letech dospívání.

V jakém stavu a náladě Kocourek budoval týdeník, prozrazuje zápis z jeho deníku. „Jsem šťasten a mocný, život je ještě plnější než kdy jindy, především proto, že mám Groš a v něm každodenní možnost říct, co si myslím, kritizovat, dávat podněty, mít vliv.“¹¹⁵ Jen o necelý půlrok později se Kocourkův tón v jeho deníku výrazně změnil. Přibylo deziluze, že Groš není natolik nezávislým periodikem, jak Kocourek při jeho vzniku očekával. Zájmy majitele

---

¹¹¹Druhý jmenovaný při návštěvě školního inspektora upozorní, že učitel má na tabuli chybu. Kantor se mu poté mstí, student nakonec propadá a 12. června 1933 se zastřelí.

¹¹² Kocourek, Franta. Poměry na vysokomýtském gymnáziu. *Groš*. 20. 7. 1936, roč. 1, č. 30, s. 4

¹¹³ Kocourek, Franta. Rozhovor s ředitelem vysokomýtského gymnázia. *Groš*. 5. 10. 1936, roč. 1, č. 41, s. 4

¹¹⁴ tamtéž

¹¹⁵ Deník Franty Kocourka, 6. 8. 1936, citováno dle: Tomášek, 1971, s. 33

hlídal Baťův zaměstnanec ing. Hlaváček, který byl dosazený do redakce.¹¹⁶ Kocourek s rozladěním zmiňoval zásahy majitele do podoby časopisu, které podle něj mají na jeho úroveň především negativní dopad. „Lidé o mých stálých bojích se zlínskými mocnostmi a bezpáteřným Hlaváčkem... nevědí a kdybych se neopřel proti dalšímu praseční listu, rostla by domněnka, že s jeho obsahem souhlasím“.¹¹⁷ Kocourek také ve svém deníku zmiňoval, že se objevují i finanční problémy časopisu. Problémy nakonec vyústily v Kocourkův nucený odchod z redakce. Po několika jednáních dostal 1. července 1937 výpověď. Dvacátého šestého července vyšel v Groši jeho článek nazvaný *Dopis na rozloučenou*.¹¹⁸ Kocourek Groš opustil vzápětí na konci měsíce. Z časopisu neodešel v dobrém rozpoložení, což dokládá jeden srpnový zápis z jeho deníku: „Ukázat Zlínu a špatným ševcům, kteří se tam vyskytují, co jako novinář dovedu, vynořit se z hlubiny a polostínu, do něhož mě přirozeně stáhla budovatelská práce v Groši, toužím po intenzivnějším životě novinářském“.¹¹⁹ Časopis bez Kocourka nepokračoval příliš dlouho, přestal vycházet na podzim roku 1938. Během svého krátkého působení si tento titul nedokázal získat dostatečně velkou obec a nijak výrazně na sebe v kontextu prvorepublikových médií neupozornil.

---

¹¹⁶ Tomášek, 1971, s. 35

¹¹⁷ Deník Franty Kocourka, 28. 2. 1937, citováno dle: Tomášek, 1971, s. 37

¹¹⁸ Tomášek, 1971, s. 38

¹¹⁹ Deník Franty Kocourka, 20. 8. 1937, citováno dle: Tomášek, 1971, s. 37

7. PUBLIKOVÁNÍ VE SLOVENSKÉM HLASU

7.1. Deník Slovenský hlas

Zhruba rok a půl po odchodu z Groše a působení na volné noze se Kocourek na začátku roku 1938 stal pracovníkem nového deníku Slovenský hlas. První číslo listu vyšlo přímo na Nový rok. Slovenský hlas sice sám sebe označoval jako nezávislý politický, kulturní a hospodářský deník, ale byl spojený s Republikánskou stranou zemědělského a maloroľnického ľidu (běžně nazývanou jako strana agrární) a osobou tehdejšího ministerského předsedy Milana Hodži. Slovenský hlas měl hlavní redakci v Žilině, regionální redakce sídlily v Praze, Bratislavě a Košicích. Vedoucím redaktorem listu byl profesor na Svobodné škole politických nauk v Praze Jozef Rudinský, zodpovědným vedoucím Fedor Jesenský. Jednalo se o klasický všeobecný deník, který sledoval politické, kulturní, hospodářské a sportovní dění. Deník při popisu a výběru událostí akcentoval slovenský pohled, zájmy a motivace Slováků. S eskalující mezinárodní situací v roce 1938 a po mnichovské konferenci už otevřeně prosazoval autonomii Slovenska a na jeho stránkách sílily protičeské nálady.¹²⁰ Deník vycházel ve slovenštině, v tom samém jazyce psal do Slovenského hlasu i Kocourek.¹²¹ List přestal vycházet 31. prosince 1938.

7.2. Kocourkovo působení ve Slovenském hlasu

Rudinský nabídl Kocourkovi místo už v září 1937 za měsíční plat 3 tisíce korun. Pro redaktory měl přitom povolenou sumu 1 500 až 2 000 korun. „Svolil jsem k tomuto poměrně malému platu výslovně s podmínkou, že bude mým vedlejším povoláním rozhlasové

---

¹²⁰ například článek - Autor neuveden. Ven s Čechy. *Slovenský hlas*. 8. 12. 1938, roč. 1, číslo 281, s. 4

¹²¹ citace z Kocourkových článků publikovaných v tomto listu i titulky článků uvádím v českém překladu

reportérství,“ poznamenal si Kocourek ve svém deníku.¹²² O úplně nízkou mzdu ale nešlo, uvedená částka převyšovala odhadovaný průměrný měsíční plat prvorepublikového novináře.¹²³ Podle výpovědi bratra Rostislava nastoupil do redakce Slovenského hlasu z praktických důvodů, protože „neměl na živobytí“.¹²⁴

Kocourek se stal členem pražské redakce, která sídlila v Panské ulici na Starém Městě. Zařazen byl jako parlamentní a zahraniční redaktor. Jak se zdá ze zápisu z jeho deníku, s prací ve Slovenském hlasu byl poměrně spokojený: „Žiju redakčním životem nově utvořeného časopisu, proto teď hlavně čtu a rozděljuju četku, stříhám stránky, nadpisuji titulky a podtitulky. Dělán tedy něco, co jsem za osmnáct let svého novinářství nikdy nedělal“.¹²⁵ Do redakce docházel dvakrát denně, neupřesňuje však, na jak dlouho. Kocourek i další členové pražské redakce posílali hotové články do Žiliny dálkopisem, nebo je telefonovali.¹²⁶ Pod články byl podepsán celým jménem pouze sporadicky. Jeho zkratka se několikrát objevila například u monitoringu zahraničního tisku.

Kocourek měl ve Slovenském hlase sice na starost především každodenní deníkářské redaktorské a editorské práce, ale čas od času nadřazení uplatnili jeho schopnost psát delší publicistické texty i znalost cizích prostředí a jazyků. První velkou novinářskou příležitostí byl pro Kocourka v březnu Hitlerův anšlus Rakouska. Kocourek strávil ve Vídni několik dní a byl přímým svědkem připojení Rakouska k Říši. Čtenářům v několika textech (ve dvou

---

¹²²Tomášek, 1971, s. 170

¹²³ Končelík, Večeřa a Orság uvádí průměrný plat prvorepublikového novináře na zhruba 1 700 korun, tato suma se však vztahovala k polovině 20. let (Končelík, Večeřa, Orság, 2010, s. 85).

Navíc v Praze se v té době průměrný plat žurnalisty pohyboval od 2 300 do 2 500, v roce 1934 se kvůli hospodářské krizi snížil v metropoli na 1 600 až 1 800, autoři ale udávají, že platy v oboru byly výrazně stratifikované (od 600 korun do 10 tisíc), vyšší platy byly obecně ve velkých tiskových podnicích a někdy novináři dostávali i bonusové platy. (Končelík, Večeřa, Orság, 2010, s. 69)

Mimořádným případem byl Ferdinand Peroutka, který v průběhu 30. let podepsal smlouvu, jež mu přisoudila 30 procent čistého zisku Přítomnosti. Podle Julia Firta se touto smlouvou stal „nejlépe placeným českým žurnalistou všech věků“. Ročně si tak vydělal 300 až 300 tisíc korun, k tomu navíc dostával plat šéfredaktora, honoráře za texty v Lidových novinách a Budování státu. (Firt, 1991, s. 72)

¹²⁴Tomášek, 1971, s. 169

¹²⁵Tomášek, 1971, s. 45

¹²⁶Kocourek, Franta. Několik pohledů nazpět. *Slovenský hlas*. 24. 12. 1938, roč. 1, č. 294, s. 7

případech dokonce celostránkových) především zprostředkovával atmosféru a reakce Vídeňanů. „Německo ukázalo své nové provincii, Rakousku, sílu a dokonalost své branné moci,“ zaznamenal Kocourek.¹²⁷ Popisoval také, jak v rakouské metropoli přibylo hákových křížů, jak docházelo k obsazování redakcí některých novin německými vojáky či nucenému odchodu Židů z funkcí soudců a státních zástupců. „Děje se to všechno za rezignace jedněch a za úsměvů a hlučného kamarádství druhých,“ poznamenává.¹²⁸ Příznivá odezva Rakušanů však podle něj převažovala: „Dychtivé ruce se zdvíhaly na Hitlerův pozdrav od volantů automobilů a autobusů, od řidítek bicyklů a motocyklů, od tramvají. Lidé se tím pozdravem oháněli na dálku, měli dětskou radost z jeho opětvání...“.¹²⁹ Naopak poznamenal, že odpůrci nacismu a „lidé, kteří byli ještě včera páni Vídně a Rakouska“ končí ve vězení nebo jsou na útěku. S odstupem několika dní si všímal běžného vídeňského života, starých soch, parku, slunce či hry dětí a stavěl je do kontrastu s hákovými kříži, nacismem a hektickými převratnými událostmi, jichž byl v rakouské metropoli svědkem. Sérii článků o anšlusu Rakouska končil Kocourek bojovně a pateticky se snahou dodat Čechoslovákům statečnosti a odhodlání: „Pevně v sebe zakotvení, můžeme povědět světu: Jen necht' si takto zkusí přijít se zbraní do Československa.“¹³⁰

V jednom z lednových čísel Slovenského hlasu publikoval také ohlédnutí za spektakulární přehlídkou nacistické moci, které byl svědkem v Berlíně v září 1937. Jak bylo řečeno, Kocourek vývoj v Německu dlouhodobě sledoval. Silný militarismus, vypjaté vlastenectví, zdánlivá jednota národa, fanatická podpora nacionálnímu socialismu, jichž byl svědkem při své návštěvě Berlína v září 1937, mohl proto hodnotit více z nadhledu a v souvislostech. „Kdo měl příležitost poznat zblízka Německo předhitlerovské, nebyl tolik překvapený Německem hitlerovským,“ uvedl ve svém textu.¹³¹ Všímal si vlastenectví vybičovaného do „apokalyptických rozměrů nám naprosto nepochopitelných“. Zároveň upozorňoval, že masová obliba Hitlera a nacismu není jen dílem obratné propagandy, ale skutečné obliby německé společnosti, kterou si Hitler dokázal získat i díky „...společnému odporu k neobratně

---

¹²⁷Kocourek, Franta. Velkoněmecká armáda pochoduje. *Slovenský hlas*. 16. 3. 1938, roč. 1, č. 62, s. 1

¹²⁸Kocourek, Franta. Vídeň pod hákovým křížem. *Slovenský hlas*. 13. 3. 1938, roč. 1, č. 60, s. 2

¹²⁹Kocourek, Franta. Vídeň pod hákovým křížem. *Slovenský hlas*. 13. 3. 1938, roč. 1, č. 60, s. 1

¹³⁰Kocourek, Franta. Z prvních dní hitlerovského Rakouska. *Slovenský hlas*. 20. 3. 1938, roč. 1, č. 66, s. 5

¹³¹ Kocourek, Franta. Tři kapitoly z berlínského deníku. *Slovenský hlas*. 6. 1. 1938, roč. 1, č. 2, s. 10

režirované protiněmecké politice, na základě patnáct let tlejícího, potlačovaného, a proto tak živelně vybuchnuvšímu pocitu méněcennosti a křivdy...“.¹³² Prorocká jsou v této souvislosti jeho slova, že „Hitler chce dát sice Evropě mír, jenže... německý mír patří mezi ty, které značí válku.“¹³³

Dalších několik celostránkových textů přivezl z Říma, kde v květnu došlo k velkolepě pojatému setkání Benita Mussoliniho a Adolfa Hitlera a utužení spolupráce mezi Itálií a Německem. Kocourek zmiňoval, že touto schůzkou se ještě víc posiluje osa Berlín-Řím, všímá si, jak v Itálii roste počet hákových křížů, ve výkladních skříních podobizen Hitlera a jak celkově v zemi stoupá obliba německého nacionálního socialismu. Velkolepé přivítání Hitlera a jeho druhů přirovnával k časům starého Říma a jeho císařů, podle něj je možná dokonce zastínily. „Italia a Germánia, první černovlasá, druhá oficiálně blond, padly si poprvé s rozhodným odhodláním v září 1937, při návštěvě Benito Mussoliniho v Německu. To bylo zasnoubení, a květnová návštěva Adolfa Hitlera, to už byla svatba,“ píše z italské metropole Kocourek.¹³⁴ V posledním textu Kocourek popisoval audienci u papeže Pia XI., který se před Hitlerovým příjezdem a hákovými kříži uchýlil na svou letní rezidenci. Hned v prvním čísle Slovenského hlasu Kocourek také publikoval celostránkovou reportáž, v které v uctivém duchu popsal rezidenci prezidenta Edvarda Beneše v Sezimově Ústí.¹³⁵

Za hektickým rokem 1938 a svou prací v listu se Kocourek ohlédl ve vánočním čísle v bilančním článku (a svém vůbec posledním textu ve Slovenském hlase, protože deník o několik dní později skončil) s podtitulem „Z novinářova deníku“. Popisoval, jak redakce i on sám prožívali politické události, eskalující situaci v Sudetech, smrt slovenského předáka Andreje Hlinky, misi lorda Runcimana, „zradu Francouzů“ i osudovou mnichovskou konferenci, jejíž důsledky Kocourek lapidárně glosoval: „Letěli jsme nadšeně v ústrety největšímu zklamání a osudovým změnám.“¹³⁶ Oproti Přítomnosti, kde se fotografie až na

---

¹³² Tamtéž

¹³³ Tamtéž

¹³⁴ Kocourek, Franta. Z italského zápisníku. *Slovenský hlas*. 15. 5. 1938, roč. 1, č. 112, s. 8

¹³⁵ Kocourek, Franta. Ze sídla prezidenta republiky. *Slovenský hlas*. 1. 1. 1938, roč. 1, č. 1, s. 8

¹³⁶ Kocourek, Franta. Několik pohledů zpět. *Slovenský hlas*. 24. 12. 1938, roč. 1, č. 294, s. 7

výjimky neobjevovaly, využil Kocourek formátu Slovenského hlasu a své delší reportáže doprovázel vlastními fotografiemi.

8. DALŠÍ KOCOURKOVA ČINNOST

8.1. Literární dílo

Kocourek byl činný i na poli literárním. Už ve dvanácti letech¹³⁷ napsal poměrně zralou pohádkovou divadelní hru *Princ Ahmád a víla Parí Banú*, věnovanou svému otci, která dokonce vyšla i knižně (1919).¹³⁸ Kocourek v tomto dramatu využil motivů z Pohádek tisíce a jedné noci, jeho zřetelným autorským vkladem byla například postava Kašpárka z Čech, „rošťáka“ s prořízlou pusou, který se stane jedním z hybatelů děje. Jak Kocourek uváděl v poznámce na konci jiné divadelní hry *Jarní mámení* „zajat nespočetnými příběhy“ psal od malička hry a provozoval je doma na loutkovém divadle.¹³⁹ Knižně už ale vyšlo právě pouze zmiňované *Jarní mámení* (1925), které Kocourek napsal v květnu 1922. Jedná se o experimentálně pojaté drama, v kterém se prolíná jednak skutečnost a halucinace (jak to sám autor ve hře nazývá), a také samotný příběh hry s „metarovinou“ divadelní hry o divadelní hře.

Od začátku 30. let se Kocourek zaměřil na prózu. Se svým mladším bratrem Milošem¹⁴⁰ napsali dvě dobrodružné knihy *Frank a Flink za volantem: příhody reportéra a mechanika* (1930) a pokračování *Frank a Flink v Maroku* (1931), v kterých líčil příhody dvou účastníků automobilových závodů. K popisu exotických prostředí využíval Franta Kocourek svých cest a pobytů ve Francii i severní Africe. Naopak okouzlení deklasovanými skupinami pražské společnosti a velkoměstským životem s nočními bary, automaty či fotbalovými zápasy

---

¹³⁷Tomášek, 1971, s. 6

¹³⁸ Téhož roku 15. července se hra dočkala inscenace v Žižkovské činohře (Tomášek, 1971, s. 11)

¹³⁹ Kocourek, Franta. *Jarní mámení*. Praha: Horák a spol, 1925. s. 125

¹⁴⁰ Miloš Kocourek (1. 8. 1904 – 16. 6. 1984). Novinář a spisovatel. Působil v rozhlase a televizi. Od 50. let zastával vysoké funkce v rozhlase v Brně. Kromě autorské spolupráce s bratrem Frantou napsal také další dobrodružné knihy pro děti *Srub u zlatého klíče* či *Chlapci z černého kamene*. Publikoval také pod pseudonymem Michael Bernard. (*EKamarád* [online]. Datum nevedeno [cit. 2011-05-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.ekamarad.cz/ezin/clanek/2515/>>.)

projevil v detektivním románu *Vrah mezi námi* (1935), v kterém se pokoušel o hlubší úvahy o anonymním jedinci ve velkém městě a pohnutkách, které vedou člověka ke zločinu. Posléze pracoval na volném pokračování knihy nazvaném *Zachariášovo tajemství*, která měla vyjít v nakladatelství Mazáč. Intenzivně na ní pracoval hlavně v roce 1940 a na začátku roku 1941, kdy měl omezenou možnost působit v médiích. Kniha však nakonec nevyšla.¹⁴¹ Ve stejné době jako knihu *Vrah mezi námi* vydal další detektivní román *Ve vile ministra Brauna* (1935), v kterém mladý novinář Jiří Benák pomůže vypátrat pachatele, jež měl políčeno na vysokého představitele vlády.

V publikaci *Na té naší vojně* v osvětovém tónu líčil zážitky z vlastní povinné vojenské služby v letech 1927 a 1928. Vojnu vnímal „státotvorně“, jako důležitou přípravu příslušníků mladého státu, za slavnostní okamžik například považoval vojenskou přehlídku za účasti prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka (jaro 1927). Zároveň ale vojnu neidealizoval. Další brance, vyšší šarže, každodenní život v kasárně Jana Roháče z Dubé ve Vršovicích a důstojnické škole popisoval odlehčeně, na způsob knih Jaroslava Žáka ze školního prostředí. Kniha vyšla až více než deset let od Kocourkovy vojenské docházky – v pohnuté době 1. září 1938.

Kocourkova beletristická tvorba se vyznačuje čtivostí a nenáročností¹⁴², lze jí řadit spíše mezi lehčí literaturu. Děj Kocourkových knih se odehrává převážně v jeho současné době, témata jsou spjatá s autorovým životem: častými aktéry jeho děl jsou novináři, politici, byznysmeni, herci či policisté. V době vydání se jednalo o komerčně poměrně úspěšné a čtenářsky oblíbené počiny. Žádný z jeho titulů už ale nebyl nikdy znovu vydán, dnes se jen málokdy nachází v knihovnách a k dostání jsou jen v některých antikvariátech.

Řada jeho knih původně vycházela na pokračování v tisku, nebo se jednalo přímo o delší publicistické texty, které se díky své kvalitě a ohlasu čtenářů (či posluchačů) posléze dočkaly knižního vydání. To je například případ reportáže o pohřbu Tomáše Bati *Ve městě mrtvého šéfa* (1932), která vyšla původně pod stejným názvem v Přítomnosti (vyšla u vydavatele Peroutkovy revue, nakladatelství Borový). Podobné plány měl Kocourek i se svým

---

¹⁴¹ Není však zřejmé, zda je to proto, že román nestihl dokončit, nebo úřady vydání knihy nepovolily.

¹⁴² Výjimku v tomto ohledu tvoří divadelní hra *Jarní mámení*

sociologicky pojatým cyklem článků o životě středoškoláků, který vycházel v Přítomnosti v roce 1924.¹⁴³ Skončilo však pouze u myšlenky, kniha nikdy nevyšla.

Vydání se však během nacistické okupace dočkaly některé Kocourkovy rozhlasové úvahy, které měly občany v nelehké době povzbudit a dodat jim odvahy. V rozhlasu měly tyto Kocourkovy rozmluvy, jejichž odvysílání obvykle předcházela zdlouhavá vyjednávání s úřady, mezi posluchači mimořádný ohlas. Jedná se o pozoruhodné, v malých nákladech vydané texty odrážející atmosféru tíživé doby.¹⁴⁴ Kocourek se v nich věnoval spíše abstraktním a apolitickým tématům jako je příroda, jaro, český jazyk, venkov nebo dětství, než reakci na aktuální dění v Protektorátu.¹⁴⁵ V prvním projevu v knize *O slávě živého slova* (1939) nazvaném *Zdravice Moravě* nostalgicky vzpomínal na své dětské pobyty u strýce na Vyškovsku, vzdával hold Moravě a vybízel posluchače k jednotě Čechů a Moravanů. V samotném eseji *O slávě živého slova* situoval český jazyk do pozice základní národní hodnoty a fundamentu, který by i Němci měli respektovat. „Zapírat svou řeč, to neznamená jen obrátit se zády k jedné řeči a osvojit si jinou. Je to, jako by člověk popřel svou vlastní duši... Nevěřím, že Němci, tak vášnivě vyznávající svou půdu, krev a řeč, by zabraňovali jiným uctívat a milovat stejný ideál.“¹⁴⁶ V útlé publikaci *O nového českého člověka* (1940) apeloval na mravní zásady a odhodlání národa: „Jen stále pamatujme, že národ není ohrožen, dokud zůstane věrný sám sobě. To jest věrný pravdám, bezpočtukrát vyzkoušeným a zoceleným zápasem, utrpeními a porážkami.“¹⁴⁷ Kritizoval kolaborantství, udavačství a závist.¹⁴⁸ Zmiňoval také významné osobnosti české historie Boženu Němcovou a Bedřicha Smetanu, kteří rovněž čelili nepřízni osudu a vytrvali. Také ve *Zločinu pomluvy* kritizoval

---

¹⁴³ Kocourek, Franta. Studenti a studentky, jací vlastně jsou XIII. *Přítomnost*. 11. 9. 1924. roč. 1, č. 35, s. 16

¹⁴⁴ Například kniha *O slávě živého slova*, jak se uvádí na přebalu, vyšla v nákladu 400 výtisků „na přepychovém papíře“

¹⁴⁵ i když například zmiňuje příjezd Konstantina Von Neuratha na Pražský hrad 5. dubna 1939 (Kocourek, Franta. *O slávě živého slova*. Brno: Dědictví Havlíčkovo, 1939, s. 43-44)

¹⁴⁶ Kocourek, 1939, s. 33

¹⁴⁷ Kocourek, Franta. *O nového českého člověka*. Rakovník: V. Tuček, 1940. s. 4-5

¹⁴⁸ „Slyšíte-li, jako se mi onehdy stalo v Žamberku, že ve dvou dnech přišlo na jednoho tamějšího lékaře osm udání od českých lidí německým úřadům pro větší obsah válců jeho auta, úředně povoleného, musíte se nad tím vážně zamyslet. Přál bych udavačům slyšet, jak se o této jejich snaživosti vyjadřují němečtí úředníci a co si o nich myslí!“ (Kocourek, 1940, s. 11-12)

udavače z českých řad, v publikaci *Ja-ty svatý Antonínku: vyprávění o slavné pouti nad Blatnicí u Léta páně 1939* o náboženské pouti na Hodonínsku. Kocourek také bez časového upřesnění uváděl, že psal text pro operetní revue ve smíchovském divadle Aréna (fungovalo v letech 1891 až 1934, zbořeno bylo v roce 1938¹⁴⁹).¹⁵⁰

8.2. Film

Kocourek kromě četného psaní o československé i světové kinematografii se na řadě filmů i přímo podílel. Spolupracoval s předními filmovými tvůrci. Například v dramatu *Hrdinové hranic* z roku 1938 v režii Jaroslava Blažka napsal scénář společně s Karlem Steklým a Václavem Wassermanem.¹⁵¹ V melodramatu *Píseň lásky* z roku 1940 režiséra Václava Binovce byl spoluautorem námětu a scénáře s Rudolfem Vaníčkem.¹⁵² Spoluautorem scénáře (s Přemyslem Pražským a Sašou Razovem) byl také u dalšího melodramatu *Srdce v celofánu*, které režíroval Jan Sviták (také z roku 1940).¹⁵³ Také se v roce 1935 podílel na dvou reklamních filmech pro Baťu.¹⁵⁴

Tomášek bez upřesnění¹⁵⁵ Kocourkova podílu zmiňuje i další filmy: *Léto doma*, *S panem prezidentem na Zlínsku*, *Zrazení* (1938), dále komedie režiséra Vladimíra Slavínského *Žabec* (1939) a *Dědečkem proti své vůli* (1939), populárně-vědecký film o výrobě lidové keramiky v režii Jaroslava Novotného *Slovácká Kubaňa* (1940), *Kráska a síla* (1941) a dva nedokončené snímky *Putování ve třech* (1940) a *Prsten krále Václava* (Tomášek, 1972, 164). V literatuře o

---

¹⁴⁹Švandovo divadlo [online]. Datum neuvedeno [cit. 2011-05-20]. Dostupné z WWW: <www.svandovodivadlo.cz/res/data/086/009497.doc>.

¹⁵⁰ Kocourek, Franta. Premiéra v Moulin Rouge. *Přítomnost*. 4. 9. 1927, roč. 4, č. 37, s. 2

¹⁵¹ Kolektiv autorů. *Český hraný film II (1930 – 1945)*. Praha: Národní filmové centrum, 1998. s. 150

¹⁵² Kolektiv autorů. *Český hraný film II (1930 – 1945)*. Praha, Národní filmové centrum, 1998. s. 220

¹⁵³ Kolektiv autorů. *Český hraný film II (1930 – 1945)*. Praha, Národní filmové centrum, 1998. s. 301

¹⁵⁴ Kolektiv autorů. *Lexikon české literatury, díl druhý*. Praha: Academia, 1985. s. 459

¹⁵⁵ Pouze u filmu *Zrazení* uvádí, že se jedná o film natočený, podle jeho námětu. Kocourek v něm dokonce hraje sám sebe v uniformě poručíka. Film byl dokončený na konci listopadu 1938 (Tomášek, 1971, s. 70)

československé kinematografii ani na internetu¹⁵⁶ se Kocourkovo jméno v souvislosti s těmito snímky neobjevuje. Některé z těchto filmů ani nebyly v běžné distribuci.

Kocourek také v Československu agilně propagoval avantgardní filmovou produkci, s kterou se setkal především v pařížských artových kinech. V Přítomnosti v říjnu 1929 v úvodu svého článku o filmové avantgardě nabídl svou spolupráci podnikateli, který by v Praze zavedl „v jakékoliv formě soustavné předvádění avantgardních filmů“. Podle něj by šlo o vítaný dar filmovému obecenstvu i výhodnou „kapitalizaci peněz“.¹⁵⁷ Kocourek se podívoval, že by se v Praze nenašlo dost diváků, kteří by nenaplnili z počátku alespoň menší kino. „Proč jen Berlín a Paříž a proč ne také Praha? Tak ráda zdůrazňuje svůj velkoměstský ráz, který je přece jen místy poněkud znatelný, ale ztrácí příležitost k činům...“¹⁵⁸ O rok později, v říjnu 1930 (článek vyšel v listopadu), když pobýval v Paříži, se k tématu vrátil. Zmínil, že jeho výzvy se chopil majitel kin Lucerna a Kotva Václav Havel. Ten se podle Kocourka odhodlal uvést na zkoušku v kině Kotva na týden v listopadu několik avantgardních a předválečných filmů. „Těsně před odjezdem do Paříže jsem byl pověřen výběrem několika avantgardních francouzských filmů pro pokusný týden v Kotvě,“ píše Kocourek. Novinář si v této souvislosti pouze posteskl, že jeho naděje, že se iniciativy chopí avantgardní mládež, byla lichá. „Z této strany mi bylo pouze sděleno cestou kavárenskou, že ze sebe dělám avantgardistu.“¹⁵⁹ Naposledy se vrátil k tomuto tématu v dopise z Paříže adresovaném Ferdinandu Peroutkovi, v kterém s entusiasmem popisoval, že se kulturní týden v biografu Kotva na konci listopadu opravdu uskutečnil.¹⁶⁰

8.3. Veřejné vystupování

---

¹⁵⁶ Filmová databáze www.fdb.cz, Česko-Slovenská filmová databáze www.csfd.cz

¹⁵⁷ Kocourek, Franta. Cesty filmové avantgardy I. *Přítomnost*. 10. 10. 1929, roč. 6, č. 40, s. 6

¹⁵⁸ Tamtéž

¹⁵⁹ Kocourek, Franta. Týden avantgardních filmů v Praze. *Přítomnost*. 19. 11. 1930, roč. 7, č. 46, s. 16

¹⁶⁰ Kocourek, Franta. Dopis. *Přítomnost*. 2. 12. 1930, roč. 7, č. 46, s. 16

Kocourek, jak už bylo zmíněno, byl rodiči od útlého věku vedený k vystupování na veřejnosti. Již od dětství přednášel a připravoval divadlo a besídky pro své vrstevníky. Byl zvyklý mluvit před větším počtem lidí, agitovat, přesvědčovat a organizovat. Během středoškolských a vysokoškolských studií pokračoval ve veřejné činnosti v levicově zaměřených organizacích Dělnické akademii a Proletkultu. Pořádal i čtenářské besedy o významných českých i světových spisovatelích (například o F. M. Dostojevském). V Groši v rámci seriálu článků o studentských sebevraždách zmiňoval své několikaleté výchovatské a vyučovatské zkušenosti z Dělnické akademie, prázdninových osad či řečnických kurzů. Na vojně zorganizoval 130členný sbor frekventantů pražských důstojnických škol, s nímž se v deseti koncertech věnoval sborové recitaci a jednohlasému zpěvu.¹⁶¹

Poté, co se díky vystupování v rozhlasě stal veřejně více známý, jezdil často na přednášky a besedy po Československu. Vystupoval v místních sokolovnách či kulturních domech. Například i v roce 1936, kdy byl zaneprázdněný přípravou týdeníku Groš, uspořádal patnáct přednášek.¹⁶² Přednášky byly pro něj v době, kdy nemohl působit v rozhlasě a měl i málo vydaných textů v tištěných médiích, nezanedbatelný zdroj příjmů.¹⁶³ Po vzoru známých filmových herců si navíc nechal vyrobit J. V Krýsou v Praze své fotografie, které pak spolu se svými knihami na přednáškách prodával a podepisoval.¹⁶⁴ Například ve svém deníku si poznamenává, že od června do října 1940 prodal při svých projevech 518 knih za hrubý příjem 8 169 korun.¹⁶⁵ Na přednáškách v době německé okupace většinou rozvíjel a doplňoval své známé rozhlasové projevy, častým tématem bylo i přiblížení reportérské profese.¹⁶⁶ V říjnu 1940 si také ve Vodičkově ulici v Praze v podkroví pasáže Lucerna zřídil kancelář, kde s pomocí sekretářky a dobrovolníků odpovídal na velké množství dopisů od posluchačů.¹⁶⁷ Na přednášky jezdil především do východních Čech (Český ráj, Podkrkonoší,

---

¹⁶¹Kocourek, Franta. *Na té naší vojně*. Praha: Alois Srdce, 1938, 222 s.

¹⁶² Tomášek, 1971, s. 36

¹⁶³ Například 11. listopadu 1938 stihl pět přednášek – v Loužnici, Držkově, Zásadě, Libuni a Hořicích (Tomášek, 1971, s. 71)

¹⁶⁴ Tomášek, 1971, s. 74

¹⁶⁵ Deník Franty Kocourka, 18. 10. 1940. Citováno dle: Tomášek, 1971, s. 119

¹⁶⁶ Přednášky se nezývají například Svět očima reportéra nebo Ze světa reportéra

¹⁶⁷ Tomášek, 1971, s. 70

Orlické hory atd.). Přednášel však po celém území Čech, Moravy a Slezska. Na jaře 1935 například vystupoval v pěti městech na Těšínsku.¹⁶⁸ Jeho přednášky většinou navštěvovali stovky lidí. V několika případech se stalo, že kvůli výrokům z přednášek či následných besed s diváky byl trestně stíhaný (podrobněji o tom v následujících kapitolách). V roce 1941 mu úřady zakázaly přednášky v okrese Hradec Králové.¹⁶⁹

---

¹⁶⁸ Kocourek, Franta. Jak to vypadá v Těšínsku. *Přítomnost*. 27. 3. 1935, roč. 12, č. 12, s. 1

¹⁶⁹ Tomášek, 1971, s. 124

9. ROZHLASOVÁ ČINNOST DO PODZIMU 1938

Kocourek se od mládí zabýval prakticky i teoreticky rétorikou, mluveným projevem, byl zvyklý hovořit na veřejnosti před větším počtem lidí. Proto jej přirozeně přitahovalo působení v rozhlasu. Ke spolupráci s rozhlasem Kocourka vybízel i jeho kolega z redakce Lidových novin Eduard Bass, který sám byl příznivec rozhlasové publicistiky.¹⁷⁰ Rozhlas byl v průběhu první republiky bouřlivě se rozvíjejícím médiem. Zatímco v roce 1925 měl necelých 13 tisíc koncesionářů (posluchačů bylo výrazně víc), o čtyři roky později jich bylo již více než čtvrt milionu a k 30. září 1938 přes jeden a čtvrt milionu.¹⁷¹ Není jasné, jakým způsobem se Kocourkovi nakonec podařilo spolupráci navázat, v Radiožurnálu však začal působit od konce roku 1933. Poprvé jeho hlas zazněl v éteru 8. listopadu, kdy přinesl reportáž z návštěvy paní Denisové¹⁷² v Paříži. Stejně jako v tisku se věnoval více oblastem – kultuře, domácí i zahraniční politice. Relativně často měl možnost jet za rozhlasovými reportážemi do zahraničí. V únoru 1934 byl ve Vídni svědkem krvavého potlačení pouličních dělnických nepokojů bezpečnostními silami kancléře Engelberta Dollfuse, o čtvrt roku později reportoval z Varšavy o pohřbu faktického vůdce Polska Józefa Piłsudského. Posluchačům popisoval setkání s významným francouzským romanopiscem Andrém Mauroisem, hlásil se z milánské La Scaly i Sárska, kde v lednu 1935 probíhal plebiscit, v kterém místní obyvatelé rozhodli o připojení tohoto regionu k Německu.¹⁷³

Slibnou rozhlasovou kariéru ale načas zastavilo trestní stíhání. Kocourek byl podezřelý, že se provinil proti zákonu na ochranu republiky, když se na přednášce „Ze života novináře“ v Novém Jičíně v sále U nového slunce měl urážlivě vyjadřovat o čelných představitelích agrární strany, především Rudolfovi Beranovi a Františku Staňkovi.¹⁷⁴ Kvůli tomu dostal v rozhlasu v září 1935 zákaz činnosti. Kocourek v tom spatřoval osobní mstu předáků agrární strany, která měla v Radiožurnálu výrazný vliv. Nemožnost působit dál v rozhlasu považoval

---

¹⁷⁰ Fuksík, 1964, s. 144

¹⁷¹ Kárník, 2005, s. 338.

¹⁷² Nepodařilo se mi zjistit, o koho se jednalo.

¹⁷³ Tomášek, 1971, s. 21-23

¹⁷⁴ O vlivném poslanci Františku Staňkovi už v roce 1932 napsal velmi kritickou sérii investigativních článků, která vyšla v Přítomnosti.

za potupu a urážku. Trestní stíhání sice po amnestii prezidenta Masaryka skončilo v prosinci 1935, na návrat před rozhlasový mikrofon to ale vliv nemělo.¹⁷⁵

Kocourek sice v roce 1937 v rozhlase prosadil několik reportáží, ale obnovit spolupráci se mu nepodařilo. Marný byl i jeho pokus stát před mikrofonem u příležitosti pohřbu Tomáše Garrigue Masaryka. Kvůli své situaci během roku 1937 psal předsedovi Radiožurnálu Ladislavu Šourkovi, v kterém mu vylíčil svůj případ. Bez úspěchu šel i za ministrem sociální péče Jaromírem Nečasem, ministrem pošt a telegrafů Aloisem Tučným, přednostou Kanceláře prezidenta republiky Schiezelem a dokonce i za samotným Rudolfem Beranem. Kocourek v té době zvažoval angažmá v nakladatelstvích Melantrich¹⁷⁶ i Centropress^{177, 178}. Při pobytu v Bruselu, kde se v listopadu konala mírová konference, kvůli pracovním těžkostem přemýšlel také o práci kariérního diplomata.¹⁷⁹

Navázat spolupráci s rozhlasem se Kocourkovi nakonec přeci jen podařilo v březnu 1938 po návratu z Vídně, kde jako zpravodaj Slovenského hlasu sledoval Hitlerův anšlus Rakouska. Kocourek se v Radiožurnálu stal součástí reportážního oddělení vedeného Josefem Cincibusem. Kocourek se připojil ke svým vrstevníkům, schopným rozhlasovým redaktorům Mirku Očadlíkovi, Miloslavu Dismanovi¹⁸⁰ a F. K. Zemanovi. Spolu s nimi vytvořil progresivnější a odvážnější skupinu v rámci zpravodajství Radiožurnálu, jehož hlavní linie podle Tomáška čerpala především z opatrného a agrárnicky orientovaného zpravodajství ČTK.¹⁸¹

Jeho návratu pomohla i stále dramatičtější mezinárodní situace, která si žádala fundovaný komentář. Rozhlas prodělal v Československu bouřlivý vývoj a měl tak mezi obyvateli velký vliv. Potřeboval zkušené a vzdělané redaktory, kteří budou srozumitelně vysvětlovat hektický

---

¹⁷⁵ Tomášek, 1971, s. 30-31

¹⁷⁶ Nakonec tam v září 1937 nastupuje jeho bratr Miloš.

¹⁷⁷ Tam dostane místo další bratr Rostislav.

¹⁷⁸ Tomášek, 1971, s. 38-43

¹⁷⁹ Tomášek, 1971, s. 44

¹⁸⁰ Byl to dlouholetý Kocourkův známý od studentských dob (Fuksík, Mansvet (ed.). *Kapitoly z dějin Čs. rozhlasu*, sv. 6. Praha: Studijní oddělení Československého rozhlasu, 1968. s. 9).

¹⁸¹ Tomášek, 1971, s. 51

vývoj mezinárodní situace a budou v posluchačích nenásilnou formou posilovat vlastenectví. Jedním, kdo se měl této role zhostit, byl i Kocourek.

Od jara připravoval do rozhlasu reportáže především o aktuálních domácích tématech. Například sledoval stále napjatější situaci v pohraničí, v půli října zachytil pohřeb osmi českých četníků ve Falknově nad Ohří (dnešním Sokolově), kteří byli zabyti po střetu s henleinovci. Připravoval také komentáře k mezinárodní situaci, významný byl také jeho podíl na reportáži z Všesokolského sletu. Svě informace – obvykle prý bohaté, přesné a včasné – míval podle kolegy Zemana často přímo z Kanceláře prezidenta republiky Edvarda Beneše a později i Emila Háchy.¹⁸² Kocourek zvládal v té době pracovní povinnosti ve Slovenském hlase i Českém rozhlase. O některých událostech referoval do obou médií.¹⁸³

Období od jara do podzimu 1938 představovalo pro Kocourka nejúspěšnější rozhlasovou éru. Velký podíl na tom měla dramatická mezinárodní situace i úloha rozhlasu a jeho respekt u veřejnosti. Kocourek promlouval k posluchačům i prostřednictvím nového rozhlasového pořadu, který vznikl v květnu 1938 a jmenoval se Okénka či Rozhlasová okénka. Jednalo se o desetiminutový (posléze i delší) komentář k aktuálnímu politickému, kulturnímu či společenskému dění. Okénka připravovali elitní rozhlasoví žurnalisté té doby. Pořad dostal na starost Miloslav Disman, častými autory byli též Mirko Očadlík a F. K. Zeman. Zpravodajství Radiožurnálu bylo do té doby kritizované, že je příliš opatrné a závislé na rigidním a upjatém zpravodajství České tiskové agentury, která byla navíc podle Dismana¹⁸⁴ pod vlivem agrární strany. Okénka měla tuto závislost na ČTK narušit, do vysílání měla přinést živější duch a optimističtější tón. Pořad měl mít především osvětové zaměření, měl v posluchačích posílit vlastenectví, národní soudržnost, optimismus, vztah k demokracii i armádě.¹⁸⁵

---

¹⁸² Zeman, F. K. Z počátku rozhlasového komentáře. *Rozhlasová práce*. 1964, č. 4, s. 15

¹⁸³ Například o audience v papežské rezidenci Gandolfo.

¹⁸⁴ Okénka měla Dismana „paralyzovat vliv Četky, mít optimistickou a brannou tematiku, posilující protihitlerovskou frontu (Kovářík, Vladimír. *Vývoj rozhlasové publicistiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1969. s. 78).

¹⁸⁵ Ješutová, Eva (ed.). *Od mikrofonu k posluchačům*. Praha: Český rozhlas, 2003, s. 123

Okénka měla u veřejnosti velký ohlas a jejich tvůrcům chodilo od posluchačů velké množství dopisů s reakcemi na obsah jednotlivých relací. Kocourek se na pořadu začal podílet až v září.¹⁸⁶ Ve vypjaté době kolem mnichovské konference a následnému postoupení Sudet se Okénka stala pro Kocourka a jeho kolegy hlavní platformou, jak mohli živě a aktuálně reagovat na vývoj situace. Kocourek se tak stal jedním z průkopníků politického rozhlasového komentáře. Rozhlasoví redaktori sice měli předem připravený text, jehož se měli držet, Kocourek se však někdy uchýlil k improvizaci. Například v reakci na Hitlerův proslov 21. září se měl Kocourek podle svého kolegy Dismana se vzrušením opřít o stůl s mikrofonem a spontánně zvolat: „Za doprovodu píšťal a bubnů hrozíš Evropě, ženeš ji do ponižující tmy, do středověkých děr a sklepů.“ Když Disman s Kocourkem vycházeli po tomto vysílání ze studia, jistá kolegyně Kepková jim údajně v pláči řekla „Hoši zlatí, bylo to pěkný, ale on vás oběsí.“¹⁸⁷ Některé z Kocourkových textů, připravených k přednesu v Okénkách se nedočkala zveřejnění. Buď to způsobil zásah nadřízených¹⁸⁸, cenzora, nebo se tak stalo omylem během chodu redakce.

Během vyhlášení všeobecné mobilizace 23. září byl Kocourek přítomný právě v rozhlase a rozhodnutí vlády přijal s nadějí a zároveň výčitkou vůči Francouzům: „Necítíme se před vámi malí, ale rovní s rovnými. A budeme se bránit a bojovat, vámi opuštění, nejen za sebe a demokratickou misi, ale i za vás. Kocourek byl přidělen k 2. oddělení hlavního štábu, do služby se přihlásil na Vojenské akademii u Prašného mostu druhý den ráno po noci strávené v rozhlase. Měl hodnost poručíka, dál se však věnoval činnosti v rozhlase, kam docházel v důstojnické uniformě. Jak si poznamenal do svého deníku, zůstal u „zbraně, která prozatím nezahálí, ale už pilně bojuje: u propagandy, a to u její nejučinnější formy, rozhlasu. V době všeobecné mobilizace Kocourek v Okénku z 27. září děkoval občanům Československa, že

---

¹⁸⁶ Tomášek, 1971, s. 55

¹⁸⁷ Fuksík, 1968, s. 11

¹⁸⁸ Například předseda Radiožurnálu Ladislav Šourek odmítá Kocourkův text zveřejnit 30. září, tedy v den konání konference. Tomášek však spekuluje, že důvodem nezveřejnění mohl být i Kocourkův pozdní příchod do redakce. Kocourek v neodpřednášeném textu uváděl, že Hitler a nacisté zneužívají strach lidí z války: „Mávající germánským mečem a ohrožující klidnou občanskou práci nás všech. Tito lidé... se musí chechtat, jak to jejich pouštění válečné hrůzy budí strach a jak si vynucuje – bez boje, skoro hladce – ústupek za ústupkem. Snažit se do poslední chvíle válce všemi silami zabránit, ale být na ni připraveni a přijat ji statečně a stoprocentně, když nám bude vnucena. (Tomášek, 1971, s. 61)

chtějí pomoci při obraně země. Před rozhlasovým mikrofonem Kocourek vytrval až do osudové mnichovské konference, která se konala na konci září.¹⁸⁹

Lze říci, že Kocourek byl v letech 1938 až 1940 pravděpodobně nejznámějším rozhlasovým reportérem v Československu. Zatímco jako o autorovi Přítomnosti a dalších periodik o něm spíše věděli jen jejich čtenářů a veřejně jeho jméno nemělo takový věhlas, v rozhlase se situace změnila. K jeho popularitě přispěly i jeho knihy, především detektivní romány.¹⁹⁰ Jeho tehdejší kolegové novináři dokonce uváděli, že v letech 1938 až 1940, znal Kocourkovo jméno „celý národ“ a na jeho stůl mu chodily „desetitisíce dopisů“.¹⁹¹

Podle svého kolegy Zemana se Kocourek vyznačoval tím, že si dovedl u posluchačů získat i udržet autoritu. „Lidé ho měli rádi, mluvil pěkně, srozumitelně... Dovedl své posluchače udržet při poslechu od začátku do konce. Věděl o lidech velmi mnoho. Dovedl se vcítit do jejich okamžité vnitřní situace a reagoval na ni svým projevem.“ Kocourek dokázal hovořit o nejvšednějších věcech mluvit prostě, ale s osobitým patosem.¹⁹² Kocourek se při práci v rozhlase vyznačoval pohotovostí, klidem a jazykovou i přednesovou čistotou a srozumitelností. Zájem posluchačů vyvolával formou i obsahem svých rozhlasových vystoupení.¹⁹³ Kocourkův mladší kolega z rozhlasu Hrbek uváděl, že Kocourek měl smysl pro živou, denní žurnalistiku.¹⁹⁴ Měl bystrost, vtip, postřeh, duchapřítomnost a pohotovost. Temperament a živelnost se u něj spojovala s neuvěřitelným postřehem, Kocourek „měl dar slova, uměl vidět a viděné dovedl posluchači plasticky sdělit.“¹⁹⁵

---

¹⁸⁹ Tomášek, 1971, s. 58-60

¹⁹⁰ Tomášek, 1971, s. 159

¹⁹¹ Je nutné brát v úvahu, že členové Svazu českých novinářů to pronesli v euforické době bezprostředně po válce na vzpomínkovém večeru na počest Franty Kocourka. Proto je potřeba vnímat brát jejich slova trochu s rezervou.

¹⁹² Zeman, F. K. Z počátku rozhlasového komentáře. *Rozhlasová práce*. 1964, č. 4, s. 15-16

¹⁹³ Ješutová, 2003, s. 120

¹⁹⁴ Fuksík, 1964, s. 120

¹⁹⁵ Fuksík, 1964, s. 118

10. OBDOBÍ PO MNICHOVU A KONEC ŽIVOTA

10.1. Za druhé republiky

Hektické období však mělo neblahé vyústění. Československo po diktátu velmocí 30. září muselo postoupit Německu výraznou část svého území, o další příhraniční regiony přišlo na úkor Maďarska a Polska. Stát tak ztratil zhruba třetinu své rozlohy i obyvatel. Navíc s nástupem druhé republiky došlo v krátkém čase k mnoha politickým, společenským i kulturním změnám, k posunu k autoritativnějšímu režimu a počet novin a časopisů se snížil téměř na polovinu.¹⁹⁶ Pro Kocourka a další žurnalisty se tak dramaticky zmenšilo odbytiště textů. Možnost obnovení spolupráce s Přítomností padla po Peroutkově zatčení, deportaci do koncentračního tábora a dočasném zastavení časopisu. Slovenský hlas přestal vycházet na konci roku 1938. Vyloučený byl i hypotetický návrat do týdeníku Groš, který v té době také zanikl. Není jasné, zda Kocourek v té době usiloval o stálé místo v tisku, na žádné však už nikdy nenastoupil. Zbýval mu tak rozhlas, v kterém sice mohl bezprostředně po mnichovské konferenci i nadále působit, ale jak se ukázalo v následujících měsících a letech, na jistotu stabilní spolupráce nemohl spoléhat.

Kocourek ve svých rozhlasových projevech po ztrátě pohraničí vybízel frustrované občany k jednotě, zachování morálních hodnot a solidaritě s těmi, kteří přišli o domovy a mířili do vnitrozemí. Snažil se přesvědčit občany, aby nepropadali skepsi a uchovali si naději do budoucna. Zpětnou vazbu pro něj představovali dopisy od posluchačů. Většina z nich pro něj byla dokladem a potvrzením, že byl ve svých záměrech úspěšný.¹⁹⁷ Desátého října

---

¹⁹⁶ Z počtu 4 000 titulů uváděných v září 1938 přestalo do konce tohoto roku vycházet přibližně 1 900 periodik (Končelík, Večeřa, Orság, 2010, s. 80)

¹⁹⁷ „Ze srdce upřímného prosím i za naše domácí lidi, abyste se takto i častěji ozval, jest to zrovna nutné, aby se skloněné páteře narovnalý. Slabí a malomyslní se musí povzbuzovat,“ uvádí 28. května 1939 R. Kratochvíl z Hradce Králové.

„Jste jediný, který nás pojíte s tím, co jsme měli rádi, a zůstal jste nám v radiu. Krásně jste řekl, že jiskřičky již doutnají a brzy bude svítit. Je to jediná naděje, která nás drží při síle... Nenechte nás dlouho čekat a už abyste k nám mohl mluvit jako o mobilizaci,“ psala novinářka M. Adamová v roce 1940.

v komentáři reagoval na obsazení posledního pásma pohraničí. Během svého proslovu opět improvizoval: „A v tomto okamžiku voláme odtud z Prahy, ze srdce republiky do všech těch končin, i tam, za nové, dosud nefixované, hranice státu: Jsme s vámi, myslíme na vás!... Musíme překonávat minulost a musíme překonávat i přítomnost.“ Kvůli přílišné otevřenosti mu přichází od vedení Radiožurnálu kritický dopis. Po nařízení tehdejšího ministra propagandy Huga Vavrečky v půli listopadu 1938 Kocourek v rozhlasu na čtyři měsíce skončil.¹⁹⁸

V duchu převládajících nálad Druhé republiky, kdy byla kritizována přebujelá stranická politika předchozích let¹⁹⁹, Kocourek přemýšlel o zrušení všech politických stran a zabavení jejich majetku ve prospěch státu. Občany chtěl sjednotit na platformě všenárodního programu. Na konci října chtěl k tomuto tématu vydat leták, ale než se mu to podařilo, jeho úmysl byl prozrazený. Kocourka vyslýchala policie a jeho kancelář prohledali detektivové. Novinář se však kvůli této zkušenosti své myšlenky nevzdal: „Vlna úžasných sil mě zaplavila a nesla za mými spolupracovníky na výstavbě pravdivějšího a bezpečnějšího Československa... To není politická organizace, to je daleko více hnutí víry, to je církev, jejíž věřící nic nerozpráší ani nezdrtí.“²⁰⁰

Měl to být překvapivě předseda Strany národní jednoty a bývalý předák agrárníků Rudolf Beran, který Kocourkovi na podzim v dopise nabídl post ministra spravedlnosti v jeho vládě. Novinář to odmítl.²⁰¹

Na přelomu let 1938 a 1939, kdy měl několikaměsíční nedobrovolnou přestávku v rozhlasu, mu pravidelný příjem zajišťoval Tiskový odbor presidia ministerské rady. Kocourek měl na starosti krajanskou korespondenci tiskového odboru, ale nebyl jeho zaměstnancem.²⁰²

„Slyšel jsem už mnoho projevů a reportáží. A včera večer také Vaše loučení s naší armádou. Poslouchal jsem Vás s pohnutím a rozuměl jsem všemu, co jste řekl, i tomu, co jste měl na srdci,“ psal Kocourkovi 1. srpna 1939 plukovník J. Pacholík z Prostějova (Na paměť Franty Kocourka, 1945. s. 5)

¹⁹⁸Tomášek, 1971, s. 63 a 69

¹⁹⁹ Politický systém se redukuje na dvě legální strany. Vládní Stranu národní jednoty, která vznikla sloučením pravicových stran v čele s agrárníky a státotvorně opoziční Národní stranu práce, v které se pod vedením sociální demokracie spojily levicové strany.

²⁰⁰Tomášek, 1971, s. 72

²⁰¹ Tomášek, 1971, s. 141

Kvůli údajným blíže nespecifikovaným urážkám, kterých se měl dopustit na přednášce v Libuni na Jičínsku, byl 3. ledna 1939 vyslýchán na smíchovském policejním ředitelství. Osmého března však byl v Lomnici nad Popelkou při hlavním přelíčení osvobozen. Ve stejné době musel před soudem vysvětlovat své výroky, které pronesl během diskuze v kantýně filmových ateliérů Foia v Praze Jinonicích. I v tomto případě byl osvobozen, a to 2. března u Okresního soudu ve Spálené ulici v Praze.²⁰³

10.2. V době nacistické okupace

Po nedobrovolné přestávce v rozhlasu se Kocourek vrátil k mikrofonu v březnu 1939. Opět mu pomohl neblahý politický vývoj – německá okupace Československa. Nepomohla snaha představitelů druhé republiky s Německem spolupracovat, činit ústupky a být loajální. Samostatné Československo v plánech nacistického režimu nefigurovalo. Čtrnáctého března prezident Emil Hácha pod nátlakem souhlasil se ztrátou suverenity a vznikem Protektorátu Čechy a Morava pod německou správou. Kocourek o den později zajišťoval reportáž při Hitlerově příjezdu na Pražský hrad i český úvod k jeho rozhlasovému projevu z 16. března. V předpokojí se tu setkal s německým ministrem zahraničí Joachimem von Ribbentropem, předákem sudetských Němců Konradem Henleinem a nacistickým vládním prezidentem v Ústí nad Labem Hansem Krebssem.²⁰⁴

Jeho nejproslulejším rozhlasovým a celkovým novinářským počinem byl ironický komentář přehlídky wehrmachtu, který posluchačům přednesl z balkonu hotelu Šroubek na Václavském náměstí v Praze 19 března od 10:05 do 11:45.²⁰⁵ U veřejnosti měla jeho řeč velkou odezvu, především přirovnání nacistické vojenské síly k černé vráně: „Odkud si zdaleka přiletěla nad Prahu také velká černá vrána, která se spustila a plachtila od Muzea nad jedoucimi světlomety

---

²⁰² Tomášek, 1971, s. 77

²⁰³ Tomášek, 1971, s. 73-76

²⁰⁴ Tomášek, 1971, s. 79

²⁰⁵ Tomášek, 1971, s. 81

a odposlouchávacími přístroji německé armády dolů k Můstku. Divila se asi tomu hluku, který zde slyšela, a obrazu, který viděla pod sebou.²⁰⁶

Tímto projevem na sebe Kocourek poprvé výrazně upozornil představitele okupační moci. Ježek uvádí, že čelný představitel rozhlasu dr. Schneider ujišťoval zástupce protektorátních úřadů, že o Kocourkově výstupu bude informovat Berlín. Nakonec však, zřejmě i v zájmu vlastní kariéry, tak neučinil a rozhlasový projev uložil do archivu. (Ježek, 1966, s. 20) Podle jiných pramenů si ale sami Němci tuto reportáž přetočili na desky a odeslali k prozkoumání do Berlína.²⁰⁷ Kocourkova vystoupení si všimla některá zahraniční média²⁰⁸ a vyzdvihovala postoj nebojácného československého redaktora. Miloslav Disman uvádí, že se spolu s dalšími kvůli tomu tehdy velmi obávali o Frantův osud.²⁰⁹

Kocourek i poté v rozhlase sice dál mohl, byť s obtížemi působit, ale z hledáčku protektorátních úřadů již nezmizel. Musel se potýkat s cenzurou, úřady kontrolovali jeho rozhlasové projevy.²¹⁰ Přesto měl v rozhlase i nadále příležitost reportovat významné události, jako byl například 5. dubna 1939 příjezd říšského protektora Konstantina von Neuratha na Pražský hrad nebo 7. května spolu s kolegy Cincibusem a Dismanem převezení ostatků básníka Karla Hynka Máchy z Litoměřic na pražský Vyšehrad, které mělo charakter protiněmecké manifestace. Jiný Kocourkův rozhlasový kolega Vladimír Ježek uvádí, že to byla poslední příležitost, kdy rozhlasoví reportéři mohli promluvit volněji.²¹¹

V září 1939 jej kvůli podezření ze spolupráce s odbojovými organizacemi vyslýchalo pražské gestapo, přišlo na něj i udání kvůli rozhlasovým projevům. Za Kocourka se však zaručil zmiňovaný představitel pražského rozhlasu dr. Schneider. V dopise gestapu Kocourka popsal jako objektivního, dobře informovaného novináře a znalce německého kulturního života.

---

²⁰⁶Tomášek, 1971, s. 173

²⁰⁷Zeman, F. K.: Z počátku rozhlasového komentáře. *Rozhlasová práce*. 1964, č. 4, s. 20

²⁰⁸Například francouzský list *Paris Soir* (Tomášek, 1971, s. 83)

²⁰⁹Fuksík, 1968, s. 19

²¹⁰Tomášek, 1971, s. 84

²¹¹Ježek, Vladimír. *Voláme všechny*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966, s. 20

Novinář byl sice poté propuštěný, ve svém deníku si však poznamenal, že jej gestapo dále sleduje.²¹²

Zda se Kocourek skutečně podílel na domácím protinacistickém odboji, není potvrzené ani vyvrácené. Ze zápisků z jeho deníků ale vyplývá, že v době okupace měl časté kontakty se Zdeňkem Schmoranzem²¹³, který v rámci odboje vedl vlastní skupinu. Schmoranz podle údajů v deníku úkoloval Kocourka i mimo novinářskou práci takovým způsobem, jak bylo běžné v odbojových organizacích.²¹⁴ Kocourek také pomáhal emigrantům z Říše.²¹⁵ V listopadu 1939 byl Schmoranz zatčený a Kocourek přišel o stálý příjem z tiskového oddělení.²¹⁶

Poté se střídala období, kdy Kocourek mohl v rozhlase působit, a kdy se naopak nedobrovolně odmlčoval. Kromě běžných reportáží v rozhlase přednášel i delší hloubavější esejistické komentáře, které měly v těžké době posluchače povzbudit, ale i morálně vést. Kocourek v nich nešel do přímého střetu s okupační mocí, protože věděl, že by o pro něj mělo okamžité následky. Volil spíše zdánlivě neutrální tón a univerzální témata, v promluvách však byly více či méně skryté narážky a jinotaje na aktuální politické dění. Disman uvádí, že Kocourek používal díky své nadprůměrné inteligenci a bystrosti, dlouhých a umně stavěných vět, „vět neopakovatelných, že nikdo ho nemohl chytit za slovo... aby pak dovednou kamufláží posluchačům naznačil pravý smysl slov“.²¹⁷

První z takových promluv – *O slávě živého slova* – Kocourek v rozhlase přednesl v den příjezdu von Neuratha na Pražský hrad.²¹⁸ V listopadu 1939 jednal s vedoucím kulturně-politického oddělení Úřadu říšského protektora Wolfgangem Wolframem von Wolmarem o

---

²¹²Tomášek, 1971, s. 101-103

²¹³Zdeněk Schmoranz (27. 7. 1896 – 19. 8. 1942) působil v 30. letech jako pracovník agentury ČTK, posléze působil v Tiskovém odboru ministerské rady, jehož se stal vedoucím. Podílel se na vzniku odbojové skupiny, která sbírala zpravodajské informace a předávala je zahraničnímu odboji v Londýně. Gestapo Schmoranze zatklo v srpnu 1939, byl popraven v Berlíně.

²¹⁴Tomášek, 1971, s. 103-4

²¹⁵Pilz, 1969, s. 65

²¹⁶Tomášek, 1971, s. 106

²¹⁷Fuksík, 1968, s. 20

²¹⁸Tomášek, 1971, s. 85

uvolnění některých pasáží jiného svého projevu *O nového člověka*. Text přednášel 12 listopadu.²¹⁹ Pro velký úspěch u posluchačů byly některé z těchto Kocourkových projevů vydány knižně (Více v kapitole o Kocourkově literárním díle).

V roce 1939 Kocourek také navázal spolupráci i s Českým rozhlasem v Brně, kde 14. dubna přednesl další z projevů – *Zdravici Moravě*.²²⁰ V běžných reportážích se věnoval například demobilisaci československých vojáků, náboženské pouti na Velehradě či otevření Sboru božích bojovníků v Táboře a Husova domu v Praze. V rozhlasu ale nemohl až na výjimky působit od léta až do listopadu 1939 a jeho hlavním zdrojem příjmů se stávala veřejná vystoupení.²²¹

Na začátku roku 1940 se alespoň nakrátko vrátil před mikrofon. Prvního února například vysílal přenos z pražského Černínského paláce, kde prezident Emil Hácha blahopřál říšskému protektorovi Konstantinu von Neurathovi k narozeninám. Na jaře 1940 se jeho hlas ozýval v rozhlasu častěji, potýkal se však s cenzurou. Například projev *O nebezpečí vyčkávání* musel několikrát předělat a schválená byla až čtvrtá verze.²²² Poslední Kocourkova rozhlasová reportáž *Tentokrát o stěhování* se objevila ve vysílání 19. září 1940. Novinář k ní i hrál na klavír.²²³ V dalších měsících se bez úspěchu pokoušel spolupráci s rozhlasem obnovit.

Problémy se však netýkaly jen rozhlasu. Například v prosinci 1939 cenzura nepovolila vydat jeho článek *Chvilí nad mapou* pro deník A-zet. V lednu následujícího roku měl zakázané tři veřejné projevy v Náchodě, Chlumci nad Cidlinou a Hronově. Existenčními problémy však Kocourek zřejmě netrpěl, například v květnu 1939 si koupil chatu v Žampachu²²⁴, kam posléze často dojížděl.

V době nacistické okupace navázal Kocourek bližší spolupráci s týdeníkem *Pestrý hlas*. Jednalo se o obrazově bohatý titul, který v té době zastával výrazně apolitický kurs.

---

²¹⁹Tomášek, 1971, s. 106

²²⁰ Tomášek, 1971, s. 89

²²¹ Tomášek, 1971, s. 100

²²² Tomášek, 1971, s. 111, 112 a 116

²²³ Tomášek, 1971, s. 117

²²⁴ Tomášek, 1971, s. 93

K hlavním tématům patřila turistika, tradice, cestopisy či příroda. Kocourek publikoval několik esejistických lyrických textů a črt například o pražských Hradčanech či podzimu, z kterých je znát melancholie a smutek. V létě 1940 publikoval i seriál črt pro časopis *Telegraf*, kde působil jeho bratr Miloš. Poslední Kocourkův text vyšel za jeho života v tištěných médiích v *Pestrém hlasu*. Jednalo se o esej *Starými stopami*, která je publikovaná 18. ledna 1941. Další texty, například článek o Boženě Němcové, který Kocourek nabízel k otištění v únoru, už kvůli zásahu cenzorů nevyšly.²²⁵

V lednu 1940 stál Kocourek v Praze na Pankráci před soudem kvůli svému projevu v Novém Městě nad Metují z listopadu předchozího roku, během kterého se měl dopustit šíření nepravdivých zpráv.²²⁶ Na začátku června 1941 byl Kocourek vyslýchán gestapem, pravděpodobně kvůli svým přednáškám. Podle Tomáška šlo zřejmě o poslední varování nacistů.²²⁷

10.3. Konec života

Gestapo Kocourka znovu zatkl 11. června v Bečvárech na Kolínsku během politické přednášky, kterou měl v místní sokolovně. Kocourek byl v těch dnech na sérii veřejných vystoupení ve východních a středních Čechách. Do Bečvár přijel z Pardubic. Podle místní kroniky se ve čtvrt na jedenáct večer, během přestávky, po které měla následovat beseda s občany, ze zadního rohu sálu zdvihl neznámý muž v balonovém kabátu. Prošel čítárnou a Kocourka odvolal ze sálu. Novináře zatkl kolínské gestapo vedené příslušníky Wittigerem, Wáchou a dalšími.²²⁸ Kocourek byl potom převezen do Kolína.²²⁹ Jeden z komisařů na gestapu měl uvést, že Kocourek byl zatčený proto, že „Ten chlap je nám nebezpečný, protože

---

²²⁵Tomášek, 1971, s. 120-121

²²⁶ Tomášek, 1971, s. 110

²²⁷ Tomášek, 1971, s. 126

²²⁸ Podle bečvářské kronik byl Wittiger dříve český četník, který se posléze začal hlásit k Němcům a stal se členem gestapa. Wácha byl zetěm komisaře zdejší pily Herbana, který se v obci také hlásil jako Němec. (Kronika obce Bečváry, strana neuvedena)

²²⁹ Tamtéž

je chytrý a schopný. Takové lidi nemůžeme potřebovat, proto musí zmizet.²³⁰ Není však zřejmé, zda kolínské gestapo jednalo na pokyn pražského ústředí, nebo postupovalo na základě vlastního rozhodnutí.

Novinář již nebyl nikdy propuštěný na svobodu. Gestapo Kocourka brzy převezlo do Prahy, kde jej vyslýchalo. Nacisté údajně ze začátku s Kocourkem zacházeli poměrně slušně a snažili se ho získat na svou stranu. Kocourek nabídku zajištění výhodných podmínek k práci odmítl, proto ho Němci poslali do internačního tábora v Terezíně. Novinář dostal označení „návrát nežádoucí“. Vilma Kocourková viděla svého manžela naposledy v úterý 26. srpna 1941, kdy jej s holou hlavou přivezli z Terezína do sídla gestapa Petschkova paláce v Praze.²³¹ V první polovině září mířil transportem do koncentračního tábora v polské Osvětimi. V zimě byl vážně nemocný. Sužoval jej skvrnitý tyfus i zápal plic. Nacisté jej na jaře 1942 přemístili do vyhlazovacího tábora Osvětim 2, zvaného Birkenau. Třináctého května 1942 Kocourek zemřel na tyfus. V posledních týdnech před smrtí byl v zuboženém stavu, vážil jen 38 kilogramů.²³²

Podle motáků a dopisů, které posílal rodině z Osvětimi, bral svou situaci se statečností a vyrovnaností: „Řekni mamince, jak jsem šťasten, že mi dala život. Byl hezký, plný událostí, práce, zkušeností a radosti. Ať žije život!“ psal Kocourek manželce na motáku 22. listopadu 1941.²³³

„Byl to typ hrdého a nebázlivého českého novináře a reportéra. Z jeho osobních záznamů je patrné, že si byl vědom důsledků, že jej na konci čeká smrt,“ uvádí Disman.²³⁴ Na novinářovu počest byla dva roky po konci 2. světové války po něm v Praze na Smíchově pojmenovaná

---

²³⁰Tomášek, 1971, s. 179

²³¹ Tomášek, 1971, s. 179

Už dříve se Kocourka snažil přimět ke spolupráci šéf kulturně-politického oddělení v úřadu říšského protektora Karl von Gregory. Nabízel mu vysokou funkci i náležitě finanční ohodnocení. Novinář tyto nabídky opakovaně odmítal.

²³²Tomášek, 1971, s. 127-128

²³³ Na paměť Franty Kocourka, 1945, s. 3

²³⁴Fuksík, 1968, s. 20

nová ulice (dodnes se jmenuje Franty Kocourka).²³⁵ Pravděpodobně kvůli tomu, že Kocourek s manželkou nedaleko bydlel.

---

²³⁵ Augusta, P.; Zdeňková, M.: *Ilustrovaná encyklopedie osobností v názvech pražských ulic a náměstí*, Praha, Milpo Media 2006, s. 72

11. ZÁVĚR

Franta Kocourek patřil k nejpozoruhodnějším československým žurnalistům 20. století. Těžil z národně-uvědomělého a činorodého rodinného prostředí i vlastního talentu. Přispívat do profesionálních médií začal velmi brzy, vyzrálé publicistické texty psal už ve věku dvaceti tří let. Dosáhl mimořádně kvalitního humanitního vzdělání na domácích i zahraničních univerzitách. Byl zcestovalý, takže řadu témat byl schopný pozorovat z nadhledu a v souvislostech.

Během své novinářské kariéry působil většinou na volné noze. Spolupracoval s nejprestižnějšími tištěnými médii meziválečného Československa – deníkem Lidové noviny (zhruba rok i v pozici interního redaktora) a především týdeníkem Přítomnost, kde přes deset let patřil k okruhu nejbližších přispěvovatelů, nejintenzivněji v revue publikoval na začátku 30. let. Kocourek měl k práci v revue příhodné podmínky. Přítomnost představovala liberální platformu otevřenou pestrým názorovým proudům i různorodým tématům. Ku prospěchu pro rozvoj a fungování médií a každodenní práci novinářů bylo celkové demokratické klima první republiky s příznivými politickými, kulturními i ekonomickými poměry. Kocourek ale už od konce 20. let v článcích z častých návštěv Německa upozorňoval na rostoucí vypjaté sebevědomí německých obyvatel i oblibu nacionálních socialistů. Zcela jednoznačně a bez relativizace popisoval záměry a totalitní praktiky režimu Adolfa Hitlera a reálnou hrozbu války. Ve svých textech také upozorňoval na drastické důsledky světové hospodářské krize v domácím prostředí a radikalizaci Němců a Poláků v československém pohraničí. V řadě článků autenticky a syrově přiblížil život lidí na okraji společnosti. Díky svým zahraničním vazbám také československé čtenáře aktuálně informoval o soudobém kulturním progresu, především v kinematografii.

Kocourek se také pokoušel vést vlastní všestranně zaměřený časopis Groš, podpořený kapitálem společnosti Baťa. Kvůli neshodám nad směřováním a chodem listu ale z týdeníku předčasně odešel. Rok 1938 strávil ve službách deníku Slovenský hlas, který měl blízko k tehdejšímu ministerskému předsedovi Milanu Hodžovi. Kocourek se ve svých článcích projevoval jako znamenitý pozorovatel a znalec lidí. Z jeho textů i deníkových zápisků se ukazuje, že to byl sebevědomý asertivní člověk s poněkud mentorskými sklony. Pokud byl

přesvědčený, že se děje nějaké příkoří nebo nespravedlnost, nebál se ozvat.²³⁶ Jeho rejstřík novinářských stylů a žánrů byl velmi široký. Dokázal psát břitce a ironicky, čtivé živé reportáže, ale i hloubavé a soustředěné eseje, odborné analýzy (o filmech či rétorice) či křehké lyrické črty. Se stejnou vervou a zápalem sledoval životně důležitá jednání světových politických elit i všední témata jako například fenomén pražských jídelních automatů. Z jeho textů je patrné potěšení ze zprostředkování svých poznatků, postřehů či zážitků čtenářům a posluchačům. Kocourek nevnímal reportérství jen jako normální zaměstnání, ale spíše jako poslání.

Kocourek byl také aktivním filmovým propagátorem a činným literátem, zaměřoval se především na detektivní romány. Od dob studií byl zvyklý veřejně vystupovat, formulovat své názory a své teoretické znalosti rétoriky uplatňovat v praxi. Přednáškové činnosti se věnoval po celou svou novinářskou kariéru, během nacistické okupace patřila k jeho hlavním zdrojům příjmů.

Na přelomu 30. a 40. let se Kocourek stal jedním z nejproslulejších rozhlasových reportérů v Československu. Měl výrazný podíl na etablování politického komentáře v československém rozhlase a stál za mikrofonem u okamžiků pro československý stát osudových: u Mnichovské konference v roce 1938 a začátku nacistické okupace na jaře následujícího roku. Krutý totalitní režim a ochromení svobodných médií Kocourkovi znemožnily uplatnit svůj veškerý žurnalistický potenciál. V době nesvobody měl Kocourek omezený přístup do médií, stejně jako jeho kolegové se potýkal s cenzurními zásahy; přesto se nepříznivou situací nenechal zlomit. Svými projevy i častými přednáškami po republice se snažil povzbuzovat a morálně působit na obyvatele. Za své statečné postoje a odvahu zaplatil životem v koncentračním táboře v Osvětimi-Birkenau v roce 1942. Současným novinářům může Kocourek sloužit jako vzor mimo jiné svým vzděláním, všeobecným rozhledem, zaujetím i snahou neodchylovat se od pravdy, bez ohledu na to, jaké to bude mít důsledky.

---

²³⁶Například se mu při přípravě reportáže *Pomoc!* nelíbilo, že jeden učitel vyžadoval po chudé rodině koupi nepovinné čítanky. „Zapsal jsem si jméno onoho horlivého kulturtragra ze žižkovské školy na Perštýně, abych mu napsal v soukromém psaní, že housky jsou důležitější než kultura, která se v tomto případě vysvětluje jedině jeho provisí za prodané výtisky.“ (Kocourek, Franta. *Pomoc! III. Přítomnost*. 21. 12. 1932, roč. 9, č. 51, s. 4)

12. SUMMARY

Franta Kocourek belonged among the most remarkable Czechoslovak journalists in the 20. century. He took advantage of patriotic and creative family neighbourhood and his own talent. He contributed to professional media very early, he had been already writing high-quality publicistic articles at the age of twenty three. He achieved extraordinary quality education, he was a well-travelled, so he could see many issues in wide context. He had been working usually as a freelancer during his journalistic career. He had been cooperating with the most prestige press media in the First Czechoslovak Republic – daily newspaper Lidové noviny and especially with weekly magazine Přítomnost, where he belonged among the closest contributors over ten years, especially at the beginning of the 1930s. Kocourek had a favourable conditions in revue. Přítomnost presented liberal platform, which had been opened to various ideas and topics. Journalist and media took advantage of favourable political, cultural and economic conditions and democratic climate in the interwar Czechoslovakia. Kocourek since the end of the 1920s had called attention in his articles from many visitations of Germany to growing self-confidence of German citizens and popularity of the National Socialism. He had been describing real intentions of Adolf Hitler's regime and real war menace very openly. He also had called attention to brutal effects of the Great Depression in homeland and growing radicalism of the Germans and the Poles in the Czechoslovak borderland in his articles. He authentically put near people living at the edge of the society in many articles. He had been informing Czechs readers about contemporary cultural progression, especially at cinematography, thanks to his foreign contacts.

Kocourek had been also trying lead his own weekle magazine Groš, supported by Baťa company capital, but he prematurely left Groš after disputes about magazine progress. We can see in his articles and diaries, that he was a self-confident, assertive and a little bit schoolmasterly man. He had been able to write very sharply and ironically, readable and fresh reportages, but also thoughtful and concentrated essayes, expert analyses (about movies or rhetoric) or lyrical sketch stories. He had been watching very important high political meetings and ordinary daily issues as for example specific Prague snack bars („automats“) with the same interest.

He was also one of the most renowned radio reporters at the turn of 1930s and 1940s. He shared establishing of political commentary in the Czechoslovak radio station. He had been

standing behind microphone during very important situations for the Czechoslovak country: The Munich Agreement in 1938 and the beginning of the Nazi occupation in spring in following year. Kocourek could not make use of all his journalistic potential because of cruel totalitarian regime and free media paralysing. Kocourek had small access to media in this time, but it did not fall him down. He had tried supporting the Czechoslovak people and bringing them hope and moral in his public lectures. He was killed in Oświęcim-Birkenau concentration camp in 1942 because of his courage and brave attitudes.

13. Seznam použitých pramenů a literatury

A) Literatura

Augusta, Pavel; Zdeňková, Marie. *Ilustrovaná encyklopedie osobností v názvech pražských ulic a náměstí*. Praha: Milpo Media, 2006. 199 s.

Běhal, Rostislav. *Vývoj české rozhlasové reportáže*. Praha: Československý rozhlas, 1962. 212 s.

Čábelová, Lenka. *Radiojournal – rozhlasové vysílání v Čechách a na Moravě v letech 1923-1939*. Praha: Karolinum, 2003. 198 s.

Firt, Julius. *Knihy a osudy*. Brno: Atlantis, 1991. 345 s.

Fuksík, Mansvet (ed.). *Kapitoly z dějin Čs. rozhlasu, sv. 2*. Praha: Studijní oddělení Československého rozhlasu, 1964. 242 s.

Fuksík, Mansvet (ed.). *Kapitoly z dějin Čs. rozhlasu, sv. 6*, Praha, Studijní oddělení Československého rozhlasu, 1968. 248 s.

Gebhart, Jan; Kuklík, Jan. *Druhá republika 1938-1939. Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. Praha, Litomyšl: nakladatelství Ladislav Horáček, Paseka, 2004. 315 s.

Ješutová, Eva (ed.). *Od mikrofonu k posluchačům*. Praha: Český rozhlas, 2003. 667 s.

Ježek, Vladimír. *Voláme všechny*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966. 289 s.

Kárník, Zdeněk. *České země v éře první republiky I*. Praha: Libri, 2005. 571 s.

Kárník, Zdeněk. *České země v éře první republiky II*. Praha: Libri, 2005. 577 s.

Kárník, Zdeněk. *České země v éře první republiky III*. Praha: Libri, 2003. 803 s.

Kocourek, Franta. *O slávě živého slova*. Brno: Dědictví Havlíčkovo, 1939. 44 s.

Kocourek, Franta. *Zločin pomluvy*. Praha: V. J. Krýsa. 1939. 38 s.

Kocourek, Franta. *Ja, ty svatý Antoninku*. Brno: Dědictví Havlíčkovo, 1939. 26 s.

Kocourek, Franta. *Princ Ahmád a vila Parí Banú*. Choceň: knihovna Loutkaře, 1919. 48 s.

Kocourek, Franta. *Jarní mámení*. Praha: Horák a spol, 1925. 128 s.

Kocourek, Franta. *O nového českého člověka*. Rakovník: V. Tuček, 1940. 18 s.

- Kocourek, Franta. *Vrah mezi námi*. Praha: Sfinx, 1935. 332 s.
- Kocourek, Franta. *Frank a Flink v Maroku*. Praha: E. J. Rosendorf, 1931. 328 s.
- Kocourek, Franta. *Frank a Flink za volantem: příhody reportéra a mechanika*. Praha: nákladem autorů, 1931. 294 s.
- Kocourek, Franta. *Ve vile ministra Brauna*. Praha: Šolc a Šimáček, 1935. 256 s.
- Kocourek, Franta. *Na té naší vojně*. Praha: Alois Srdce, 1938. 222 s.
- Kolektiv autorů. *Český hraný film II (1930 – 1945)*. Praha: Národní filmové centrum, 1998. 499 s.
- Kolektiv autorů. *Lexikon české literatury, díl druhý*. Praha: Academia, 1993. 780 s.
- Kolektiv autorů. *Ottův slovník naučný, díl 3., sv. I*. Praha: J. Otto, 1930-1943.
- Končelík, Jakub; Večeřa, Pavel; Orság, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. 310 s.
- Köpplová Barbara; Gebhart, Jan. (ed.). *Řízení legálního českého tisku v Protektorátu Čechy a Morava*. Praha: Karolinum, 2010. 146 s.
- Kosatík, Pavel. *Ferdinand Peroutka: pozdější život (1938–1978)*. Praha: Paseka, 2000. 315 s.
- Kosatík, Pavel. *Ferdinand Peroutka: život v novinách (1895–1938)*. Praha: Paseka, 2003. 317 s.
- Kovářík, Vladimír. *Vývoj rozhlasové publicistiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1969. 212 s.
- Kronika obce Bečváry
- Mastný, Vojtěch. *Protektorát a osud českého odboje*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 238 s.
- Na paměť Franty Kocourka, soukromý tisk účastníků večera Franty Kocourka*. Praha: Sdružení vězněných novinářů, Svaz českých novinářů, 1945. 8 s.
- Pernes, Jiří. *Svět Lidových novin 1893–1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1993. 143 s.
- Peroutka, Ferdinand. *Deníky, dopisy, vzpomínky*. Praha: Lidové noviny, 1995. 320 s.
- Pilz, Jaroslav. *Národní 9*. Praha: Československý spisovatel, 1969. 190 s.
- Tabery, Erik. Přítomnost bourá mýty. *Respekt*. 19. 1. 2004, roč. 16, č. 2, s. 13-16

Tomášek, Dušan. *František Kocourek: rozhlasový reportér a publicista*. Praha: Fakulta sociálních věd a publicistiky, 1971. 185 s.

Zeman, F. K. Z počátku rozhlasového komentáře. *Rozhlasová práce*. 1964, č. 4, s. 14-16.

B) Periodika

Přítomnost (1924-1939)

Groš (1936)

Lidové noviny (1931-1932)

Slovenský hlas (1938)

Pestrý týden (1940-1941)

C) Internetové zdroje

www.mlp.cz, Městská knihovna v Praze

www.ekamarad.cz, internetový magazín eKamarad.cz

www.svandovodivadlo.cz, Švandovo divadlo

www.csfd.cz, Česko-Slovenská filmová databáze

www.fdb.cz, Filmová databáze